

BELİRTEÇ (ZARF), İLGEÇ (EDAT), BAĞLAÇ, ÜNLEM

Muhsin Köktürk

İÇİNDEKİLER

BELİRTEÇLER

Belirteç	3
Durum Belirteçleri	3
Zaman Belirteçleri	5
Yer-Yön Belirteçleri	6
Azlık-Çokluk (Ölçü) Belirteçler.....	7
Soru Belirteçleri	8
Belirteçlerin Yapısı	9
Belirteçlerin Cümledeki Görevleri	9
Etkinlikler	10
Test 1	12
Test 2	14

İLGEÇLER

İlgeç	16
Kullandığımız Belli Başlı İlgeçler ve Kurdukları Anlam İlgileri	16
Diğer İlgeçler	19
İlgeçlerin Yapısı	19
İlgeçlerin Cümledeki Görevleri	19

BAĞLAÇLAR

Bağlaç	20
1. Sıralama Bağlaçları	20
2. Karşıtlık Bağlaçları	21
3. Neden Belirtme Bağlaçları	21
4. Yeğleme (Tercih) Bağlaçları	22
5. Açıklama Bağlaçları	22
6. Diğer Bağlaçlar.....	23
Bağlaçların Yapısı	24
Bağlaçların Cümledeki Görevleri	25

ÜNLEMLER

Ünlem	25
1. Asıl Ünlemler	25
2. Ünlem Olarak Kullanılan Yansıma Sözcükler	28
3. Ünlem Değeri Kazanmış Sözler	28
Ünlemlerin Yapısı	29
Ünlemlerin Cümledeki Görevleri	29
Etkinlikler	30
Test 1	32
Test 2	34
Test Sorularının Yanıtları	36
Kaynakça	36
Öz Geçmişim	37

BELİRTEÇ

- ❖ O buna **mutlaka** güler.
- ❖ **Dün** onu Kızılay'da gördüm.
- ❖ Çocuk **dışarı** çıktı.
- ❖ Sana **çok** gücendim.
- ❖ Orada **çok** güzel günler geçirdik.
- ❖ İşe **çok** geç kaldın.
- ❖ Çalışmalar **nasıl** gidiyor?

Yukarıdaki cümlelerde koyu yazılı sözcüklerin hangi amaçlarla kullanıldığına bir göz atalım:

İlk cümledeki **mutlaka** sözcüğü "gülme" eyleminin **durumunu** bildiriyor.

İkinci cümledeki **dün** sözcüğü "görme" eyleminin **zamanını** belirtiyor.

Üçüncü cümledeki **dışarı** sözcüğü "çıkma" eyleminin **yerini-yönünü** gösteriyor.

Dördüncü, beşinci, altıncı cümlelerde **çok** sözcüğünün üç biçimde kullanıldığını görüyorsunuz. Bu sözcük dördüncü cümlede "güçenme" eyleminin **azlık-çokluğunu** (yapılış derecesini) belirtiyor. Beşinci cümlede "güzel" sıfatının, altıncı cümlede ise kendi türünden olan "geç" sözcüğünün azlık-çokluğunu bildiriyor.

En son cümledeki **nasıl** sözcüğü de "gitme" eyleminin durumunu **soruyu** belirtiyor.

Fiilleri, sıfatları ve görevce kendine benzeyen sözcükleri durum, zaman, yer-yön, azlık-çokluk ya da soru yönünden belirten sözcüklere **belirteç (zarf)** diyoruz.

UYARI

Belirteçler, ek fiil almış ad soylu sözcükler ile fiilimsileri de belirtir:

- **Dün** hava soğuktu.

*ek fiil almış
ad soylu sözcük*

- **Erken** kalkmak zorundayım.

ad-fiil

Belirteçler görevleri bakımından beşe ayrılır:

1. Durum (hâl) belirteçleri,
2. Zaman belirteçleri,
3. Yer-yön belirteçleri,
4. Azlık-çokluk (ölçü) belirteçleri,
5. Soru belirteçleri.

Şimdi bunları sırasıyla inceleyelim:

1. DURUM BELİRTEÇLERİ

Eylemin nasıl yapıldığını, ne durumda olduğunu anlatan belirteçlerdir. Cümlede böyle görev üstlenen tüm sözcükler durum belirteçidir.

Durum belirteçleri fiile **nasıl** sorusu sorularak bulunur.

Durum belirteçleri eylemlere çok çeşitli anlamlar katar. Bunları şu başlıklar altında ele alıp örneklendirebiliriz:

Pekiştirme anlamı katanlar:

- ❖ Olanları bana **apaçık** anlattı.
- ❖ **Dosdoğru** eve gideceksin.
- ❖ Kadıncağız **hüngür hüngür** ağlıyordu.
- ❖ Giysileri **eski püskü** görünüyordu.

Küçültme anlamı katanlar:

- ❖ Adam **hızlıca** konuşuyor.
- ❖ Arabanın kapısını **sertçe** kapattı.
- ❖ Boyu uzaktan **ufacık** görünüyordu.

Benzerlik, yakışma anlamı katanlar:

- ❖ **İnsanca** yaşamak hepimizin hakkı.
- ❖ Öndeki at **delicesine** koşuyordu.
- ❖ **Keçi gibi** inatçı bir adamdı.
- ❖ **Pamuk kadar** yumuşak elleri vardı.

Olasılık anlamı katanlar:

- ❖ **Belki** o da geziye katılır.
- ❖ **Galiba** onu incittim.
- ❖ **Herhâlde** bu sorunun yanıtını bilmiyor.
- ❖ **Sanırım** bu işi sevmedi.
- ❖ **Umarım** sen haklısındır.

Kesinlik anlamı katanlar:

- ❖ Bunun hesabını **elbet** sorarlar.
- ❖ Ona **elbette** anlatacağım.
- ❖ Bu arabayı **mutlaka** alır.
- ❖ **Kuşkusuz** sen haklısın.
- ❖ Sana **asla** inanmaz.
- ❖ O bu işten **kesinlikle** ayrılır.
- ❖ Sana **gerçekten** inanıyorum.
- ❖ Görüşlerinize **tümüyle** katılıyorum.
- ❖ **Ne olursa olsun** yalan söylememelisin.

Dilek anlamı katanlar:

- ❖ **Keşke** bana haber verseydin.
- ❖ **Bari** bir evimiz olsaydı.
- ❖ **Tek** sen hastalanma.
- ❖ **İnşallah** işleri düzelir.

Yineleme (tekrar) anlamı katanlar:

- ❖ **Yine** beni suçlama.
- ❖ **Gene** yalan söylüyor bu çocuk.
- ❖ Konuyu ona **tekrar** anlat.
- ❖ Çalışmaya **yeniden** başladı.
- ❖ Çocuk **ikide bir** kapının zilini çalıyor.
- ❖ Bunu ona **bir daha** anımsat.

Sınırlama anlamı katanlar:

- ❖ Bu para bize **ancak** yeter.
- ❖ **Artık** ona güvenim kalmadı.
- ❖ **Yalnız** kendini düşünüyorsun.
- ❖ Bir iş yaptığı yok, **yalnızca** konuşuyor.
- ❖ **Sadece** düşünmek çözüm değil ki...

Yaklaşıklık anlamı katanlar:

- ❖ Onu **hemen hemen** iki yıldır tanırım.
- ❖ Yaşlı kadın, **az kalsın** merdivenden düşüyordu.
- ❖ İki araba **burun buruna** geldi.

Merak, kuşku anlamı katanlar:

- ❖ **Acaba** bana yalan mı söylüyor?
- ❖ **Acep** bu işi başarabilir miyim?
- ❖ **Eğer** istemiyorsan gelme.
- ❖ **Şayet** beğenmiyorsan alma.

Üleştirme anlamı katanlar:

- ❖ Sıralara **üçer üçer** oturmuşlar.
- ❖ Cevizleri çocuklara **üçer beşer** dağıttı.

Neden anlamı katanlar:

- ❖ **Utandığı için** başını eğdi.
- ❖ **Yardımlarından dolayı** ona teşekkür ettim.
- ❖ **Yalan söylediğinden** ötürü pişman oldu.

Amaç anlamı katanlar:

- ❖ **İş aramak için** Ankara'ya gelmiş.
- ❖ Fabrikanın yöneticisi **konusmak üzere** kürsüye çıktı.

Görelilik anlamı katanlar:

- ❖ **Bana göre** bu yaptığın çok yanlış.
- ❖ **Bence** bunu ona da anlatmalısın.
- ❖ **Gönlünce** eğlendi.

Yanıt anlamı katanlar:

- ❖ **Evet**, bunu ben söyledim.
- ❖ **Hayır**, ben bu işte yokum.
- ❖ **Peki**, önerinizi kabul ediyorum.
- ❖ **Tamam**, dediklerinizi yapacağım.
- ❖ **Yok**, onu tanımıyorum.

Gösterme, tanıtma anlamı katan:

Gösterme, tanıtma amacıyla kullanılan **iş-te** belirteci; cümleye "kesinlik, meydan okuma, övünme, övgü, kızgınlık" vb. anlamlar katar; bu tür anlamları güçlendirir.

- ❖ **İşte** babam geliyor. (**kesinlik**)
- ❖ **İşte** ben buradayım, ne diyorsan de. (**meydan okuma**)
- ❖ **İşte** rakip takımı nasıl da farklı yendik. (**övünme**)
- ❖ **İşte** örnek davranış böyle olur. (**övgü**)
- ❖ **İşte** tembelliğin sonu budur. (**kızgınlık**)

Koşul anlamı katanlar:

UYARI

Nitelik bildiren sözcükler bir adı nitelerse sıfat, fiili nitelerse belirteç olur:

- **Yorgun** kişilerin dinlenmeleri gerekir.
sıfat
- **Yorgun** görünüyorsunuz.
belirteç
- ***
- Onun **güzel** düşünceleri var.
sıfat
- Öğretmenimiz **güzel** konuşur.
belirteç

ÖRNEK SORU 1

“Kolay” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç olarak kullanılmıştır?

- A) Kolay soruları herkes yanıtlar.
- B) Kolay iş, zor iş ayırımı yapmamalısın.
- C) Bu ödev bana kolay geldi.
- D) Problemi kolay yoldan çözebiliriz.

ÇÖZÜM

“Kolay” sözcüğü; A, B, D seçeneklerinde sırayla “soru, iş, yol” adlarını niteleme görevinde kullanıldığı için sıfattır. C seçeneğinde ise “gelmek” fiilinin nasıl gerçekleştiğini bildiren bir “belirteç”tir.

Yanıt C

ÖRNEK SORU 2

Elbette her sorunun bir çözümü vardır.

“Elbette” belirtecinin bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Belki işimiz çabuk biter.
- B) O görevini asla aksatmaz.
- C) Yine kar yağmaya başladı.
- D) Artık bu küskünlüğe son vermelisiniz.

ÇÖZÜM

“Elbette” sözcüğü kullanıldığı cümleye “kesinlik” anlamı katmıştır. B seçeneğindeki “asla” sözcüğünün cümleye kattığı anlam da aynıdır. A, C, D seçeneklerindeki “belki, yine, artık” belirteçleri da cümlelere sırayla “olasılık, yineleme, sınırlama” anlamları kazandırmıştır.

Yanıt B

ÖRNEK SORU 3

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söze diğerlerinden farklı anlam kazandıran bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Keşke sözümü dinleseydi.
- B) Herhâlde ne demek istediğimi anladı.
- C) Belki söyledikleri doğrudur.
- D) Ben galiba hastalanacağım.

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırayla “keşke, herhâlde, belki, galiba” belirteçleri kullanılmıştır. Bunlardan ilki cümleye “dilek”, diğerleri ise “olasılık” anlamı katmıştır.

Yanıt A

2. ZAMAN BELİRTEÇLERİ

Eylemi zaman bakımından belirten belirteçlerdir. Fiile **ne zaman** sorusu sorularak bulunur:

- ❖ **Bugün** beni üzen bir olay yaşadım.
- ❖ **Dün** hava soğuktu.
- ❖ Bu iş **yarın** biter.
- ❖ Otobüsten **şimdi** indi.
- ❖ Durumu bana **hemen** bildir.
- ❖ Bu işi **derhal** bitir.
- ❖ **Demin** onu gördüm.
- ❖ **Demincek** buradan geçti.
- ❖ Yağmur **birazdan** yağar.
- ❖ Bu binaya **henüz** oturma izni verilmedi.
- ❖ **Hâlâ** ondan bir haber alamadık.
- ❖ Ödevini **daha** bitirmedin mi?
- ❖ **Önce** düşün, **sonra** söyle.
- ❖ **Eskiden** buraları yemyeşilmiş.
- ❖ **Akşam** dayımlara gideceğiz.
- ❖ **Sabahları** bir bardak süt içiyorum.
- ❖ Onu **öğleyin** gördüm.
- ❖ Onlar **yazın** Alanya'ya gidecekler.
- ❖ Köpek **ansızın** çocuğun bacağını ısırıldı.
- ❖ **İlkin** bana haber vermeliydin.
- ❖ **İlk önce** kim geldi?
- ❖ O **geç** gelir.
- ❖ Hastalığı **erken** teşhis edildi..
- ❖ **Sabaha doğru** bir gürlütu duydum.
- ❖ Teyzesi **bu yıl** emekli olacakmış.
- ❖ Ona **yıllarca** yardım etti.
- ❖ **Dünden beri** bir şey yemedim.

UYARI

Gece, hafta, ay, yıl, yaz, kış gibi zaman bildiren sözcükler, bir kavram olarak kullanıldığında **ad**, eylemin zamanını bildirdiğinde **belirteç** olur:

➤ **Gece** kimi insanları ürkütür.
ad

➤ **Gece** uyuyamadım.
belirteç

➤ **Yaz** kendini iyice gösterdi.
ad

➤ **Bu yaz** Antalya'ya gideceğiz.
belirteç

ÖRNEK SORU 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman belirteci kullanılmıştır?

- A) Şimdi ilginç bir olay anlatacağım.
- B) Size yine yardım ederim.
- C) Düşüncelerini açıkça söylemelisin.
- D) Sence bunu kim yapmış olabilir?

ÇÖZÜM

Seçeneklerin tümünde belirteç kullanılmıştır. Bunlar; sırayla "şimdi, yine, açıkça, sence" belirteçleridir. Bu belirteçlerden ilki "zaman belirteci", diğerleri ise durum belirtecidir.

Yanıt A

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili belirtecin cümleye kazandırdığı anlam diğerlerinden farklıdır?

- A) Köpek birden çocuğa saldırdı.
- B) Durumu bana hemen bildirdi.
- C) Kar aniden bastırdı.
- D) Şoför ansızın frene bastı.

ÇÖZÜM

Seçeneklerdeki belirteçlerin tümünde eylemin çabuk gerçekleştiği anlamı vardır. Ancak A, C, D seçeneklerinde bu çabukluk "beklenmedik biçimde" anlamı içerirken B seçeneğinde yalnızca "tezlik" söz konusudur.

Yanıt B

ÖRNEK SORU 3

"Yıl" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman belirteci olarak kullanılmıştır?

- A) Bu yılları çok arayacaksınız.
- B) Ablam bu yıl liseye başlıyor.
- C) Yıllar su gibi geçiyor.
- D) Yıl bir zaman dilimidir.

ÇÖZÜM

"Yıl" sözcüğü A, C, D seçeneklerinde ad olarak kullanılmıştır ve cümlede eylemin zamanını bildirmemektedir. B seçeneğinde ise "bu" sözcüğüyle öbekleşip "zaman belirteci" olmuştur.

Yanıt B

3. YER-YÖN BELİRTEÇLERİ

Eylemi yer-yön bakımından belirten belirteçlerdir. Fiile **nereye** sorusu sorularak bulunur:

- ❖ Yaşlı kadın **dışarı** çıktı.
- ❖ **İçeri** gel de konuşalım.
- ❖ Çocuklar **aşağı** indiler.
- ❖ Babam **yukarı** çıktı.
- ❖ Arabanızı **ileri** çeker misiniz?
- ❖ Şuradan **geri** dönebilirsiniz.
- ❖ **Öte** git de biraz yer açılınsın.
- ❖ **Beri** gel, oradan göremezsin.

UYARI

Yer-yön bildiren sözcükler, adı nitelerse sıfat olur; adın durum eklerini alınca adlaşır:

- **Yukarı** katta kim oturuyor?(sıfat)
- **Aşağı** yol kardan kapanmış. (sıfat)
- **İçeriye** güzelce topla. (ad)
- **Geriye** dönüp bir daha baktı?(ad)
- **İleride** üç futbolcu var. (ad)
- **Dışarıdan** garip sesler geliyor. (ad)

ÖRNEK SORU

"Aşağı" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç olarak kullanılmıştır?

- A) Aşağı mahallenin suyu kesilmiş.
- B) Aşağıda iki polis bekliyor.
- C) Aşağı kapı açık kalmış.
- D) Aşağı bakınca başım döndü.

ÇÖZÜM

“Aşağı” sözcüğü son seçenekte belirteç olarak kullanılmıştır. Bu sözcük; A ve C seçeneklerinde sıfat, B seçeneğinde ise addır.

Yanıt D

4. AZLIK-ÇOKLUK (ÖLÇÜ) BELİRTEÇLERİ

Eylemi, sıfatı ya da başka bir belirteci azlık-çokluk bakımından belirten belirteçlerdir. Bu belirteçler; fiile, sıfata ve diğer belirteçlere **ne kadar** sorusu sorularak bulunur.

Azlık-çokluk belirteçlerini şöyle sınıflandırabiliriz:

a. Eşitlik Belirteci

Eylemlere, sıfatlara ve belirteçlere eşitlik anlamı katan **kadar** belirtecidir. Bu belirteç yerine **gibi** kullanıldığı da olur. Ancak **kadar** belirtecinde eşitlik anlamı daha belirgindir:

- ❖ O da bu olaya benim **kadar** üzüldü.
- ❖ Cennet **kadar** güzel vatanımız var.
- ❖ Özlem de Burcu **kadar** hızlı koşar.
- ❖ Hiç bal **gibi** tatlı kavun yememiştim.

b. Üstünlük Belirteci

Eylemlere, sıfatlara ve belirteçlere üstünlük anlamı katan **daha** belirtecidir:

- ❖ Bir film **daha** izleyelim.
- ❖ **Daha** pahalı bir bilezik alabilirdin.
- ❖ O **daha** önce geldi.

c. En Üstünlük Belirteci

Sıfatlara ve belirteçlere en üstünlük anlamı katan **en** belirtecidir:

- ❖ Bence **en** güzel ayakkabı şu.
- ❖ Bu işe **en** çok o sevindi.

ç. Aşırılık Belirteçleri

Eylemlere, sıfatlara ve belirteçlere aşırılık anlamı kazandıran **çok, pek, gayet, epey, fazla** gibi belirteçlerdir. Aşırılık belirteçleri öbikleşerek de kullanılır: **çok fazla, pek çok, pek fazla, pek az...**

- ❖ Ona **çok** güvenmiştim.
- ❖ Bu gömlek sana **pek** yakışmış.
- ❖ Annem **gayet** nefis bir çorba pişirmiş.
- ❖ İşe **epey** erken gitti.
- ❖ İşe girdiğime **pek fazla** sevindi.
- ❖ Sen de **pek az** konuştun.

UYARI

a. Çok, az gibi azlık-çokluk bildiren sözcükler; yerine göre sıfat, yerine göre belirteç olur:

- Bugün **çok** işim var. (sıfat)
- **Çok** yoruldum. (belirteç)
- Bu iş **az** para ile yapılmaz. (sıfat)
- **Az** konuş, öz konuş. (belirteç)

b. Daha sözcüğü; “henüz, hâlâ” anlamlarında kullanılarak eylemi zaman yönünden belirtirse “zaman belirteci”; ölçü yönünden belirtirse “azlık-çokluk belirteci” olur:

- **Daha** bu konuyu işlemedik. (zaman belirteci)
- Bu para yetmez, **daha** vermelisin. (azlık-çokluk belirteci)

ÖRNEK SORU 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üstünlük dereceli bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Onun kadar inatçı bir adam daha görmedim.
- B) O, olayı benden daha soğukkanlı karşıladı.
- C) Televizyonda izlediğim en heyecanlı maç buydu.
- D) Annem bu habere hepimizden çok sevinecek.

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırayla “kadar, daha, en, çok” belirteçleri kullanılmıştır. Bu belirteçlerden üstünlük dereceli olanı “daha”dır.

Yanıt B

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Ona biraz gücendim.
- B) Çocuklara sert davranmamalıyız.
- C) Tilki, avına sinsice yaklaştı.
- D) Toplantı uzun sürdü.

ÇÖZÜM

A, B, C, D seçeneklerinde sırasıyla "biraz, sert, sinsice, uzun" belirteçleri kullanılmıştır. "Biraz" azlık-çokluk belirteci, diğerleri ise durum belirtecidir.

Yanıt A

ÖRNEK SORU 3

"Daha" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde azlık-çokluk belirteci olarak kullanılmıştır?

- A) Bu konuyu daha konuşmadık.
- B) Adam daha söylenip duruyor.
- C) Kardeşim daha okula gitmiyor.
- D) Yeter artık, daha konuşma.

ÇÖZÜM

"Daha" sözcüğü A, ve C seçeneklerinde "henüz", B seçeneğinde "hâlâ" anlamında kullanıldığı için "zaman belirteci"dir. D seçeneğinde ise ölçü bildirdiği için "azlık-çokluk belirteci" olarak kullanılmıştır.

Yanıt D

5. SORU BELİRTEÇLERİ

Eylemleri soru yoluyla belirten belirteçlerdir:

- ❖ Yüzüme **ne** bakıyorsun?
- ❖ Bana **niye** kızdı?
- ❖ **Neden** bu kadar öfkelisiniz?
- ❖ **Niçin** bu yoldan gitmiyorsun?
- ❖ **Ne diye** bu işe karışyorsun?
- ❖ Manzara tepeden **nasıl** görünüyor?
- ❖ Büyüklerle **ne biçim** konuşuyorsun?
- ❖ İzmir'e **ne zaman** gideceklermiş?
- ❖ Onunla **ne gün** buluşacaksınız?
- ❖ Orada **ne kadar** kalacaklar?
- ❖ **Hani** bana cep telefonu alacaktın?

UYARI

Ne, nasıl sözcükleriyle **ne kadar, ne biçim** sözcük öbekleri cümledeki kullanımına göre farklı türlere girer:

- İşime **ne** karışyorsun? (soru belirteci)
- Oraya **ne** gün gideceksiniz? (soru sıfatı)
- Pazardan **ne** aldın? (soru zamiri)

- Günlerini **nasıl** geçiriyorsun? (soru belirteci)
- **Nasıl** kitaplardan hoşlanır? (soru sıfatı)

- Günde **ne kadar** kazanıyorsunuz? (soru belirteci)
- **Ne kadar** paran var? (soru sıfatı)
- İşin **ne kadar**ı bitti? (soru zamiri)

- Sen **ne biçim** okuyorsun? (soru belirteci)

ÖRNEK SORU 1

"Ne" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru belirtecidir?

- A) Sepetin içinde ne var?
- B) Olay ne gün olmuştu?
- C) Ona ne bağıyorsun?
- D) Elinde ne saklıyorsun?

ÇÖZÜM

"Ne" sözcüğü A ve D seçeneklerinde "zaim", B seçeneğinde "sifat" olarak kullanılmıştır. C seçeneğinde ise bir belirteçtir.

Yanıt C

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı bir belirteçle sağlanmıştır?

- A) Soruyu kaç kişi doğru yanıtladı?
- B) Sınava nasıl hazırlanıyorsun?
- C) Aranızda ne kadar yaş var?
- D) Bana bu konuda kim yardım edecek?

ÇÖZÜM

Seçeneklerdeki cümlelere soru anlamı kazandıranlar; sırayla “kaç, nasıl, ne kadar, kim” sözcükleridir. B seçeneğindeki “nasıl” sözcüğü “hazırlanma” eylemini belirttiği için “soru belirteci”dir. A’daki “kaç” ile C’deki “ne kadar”, kendilerinden sonraki adları belirttiği için soru sıfatı; D’deki “kim” de bir adın yerini tuttuğu için soru zamiridir.

Yanıt B

BELİRTEÇLERİN YAPISI

Belirteçler; yapılarına göre basit, türemiş, birleşik, öbekleşmiş olmak üzere dörde ayrılır:

1. Basit Belirteçler

Kök durumundaki belirteçlerdir: **dün, geç, gece, en, pek, çok...**

2. Türemiş Belirteçler

Yapım ekleriyle oluşturulmuş belirteçlerdir: **sabahleyin, yazın, ansızın, dostça...**

3. Birleşik Belirteçler

Çeşitli sözcüklerin birleştirilmesiyle oluşan belirteçlerdir: **bugün, birdenbire, biraz**

4. Öbekleşmiş Belirteçler

Çeşitli sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşan belirteçlerdir: **pek çok, az sonra, öğleye doğru, uzun zaman önce...**

ÖRNEK SORU 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türemiş belirteç vardır?

- A) Adam düşüncelerini cesurca açıkladı.
- B) Onlar yarın yola çıkacaklarmış.
- C) Çocuğun gözleri biraz kanlanmış.
- D) Simitçi şimdi buradan geçti.

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırayla “cesurca, yarın, biraz, şimdi” belirteçleri kullanılmıştır. Bu belirteçlerden “yarın” ile “şimdi” basit, “biraz” birleşiktir. “Cesurca” belirteci ise “cesur” sözcüğünden -ce ekiyle türemiştir.

Yanıt A

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapıca diğerlerinden farklı bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Sabah yağmur yağdı.
- B) Kavgayı önce o başlattı.
- C) Ellerim çok üşüdü.
- D) Haber bana dün ulaştı.

ÇÖZÜM

Seçeneklerdeki belirteçler; sırayla “sabah, önce, çok, dün”dür. “Önce” belirteci türemiş (önce), diğerleri ise basittir.

Yanıt B

BELİRTEÇLERİN CÜMLEDEKİ GÖREVLERİ

Belirteçler cümlede belirteç tümleci olur:

- ❖ Öğretmenleri ve arkadaşları **sıcak** davranıyor.
- ❖ **Akşamüzeri** Eskişehir’e varmış oluruz.
- ❖ Evin boya badana işi bizi **epey** uğraştırdı.
- ❖ İçeride sıkılan çocukları **dışarı** çıkardılar.

ÖRNEK SORU

“Dışarı” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç tümleci olarak kullanılmıştır?

- A) Dışarıyı kim süpürecektir?
- B) Bence dışarıda yaklaşık beş yüz kişi var.
- C) Bu klakson sesleri, bağırmalar dışarıdan geliyor.
- D) Annemle babam dışarı çıktılar.

ÇÖZÜM

“Dışarı” sözcüğü; A seçeneğinde adın -i durum ekini aldığı için nesne, B ve C seçeneklerinde adın -de, -den durum eklerini aldığı için dolaylı tümleçtir. D seçeneğinde ise yalın biçimde kullanıldığı için “belirteç tümleci”dir.

Yanıt D

ETKİNLİKLER

1. **Aşağıdaki cümlelerde geçen durum belirteçlerini altlarını çizerek gösteriniz.**
- Geleceğini bana mutlaka bildirir.
 - Akıllıca davranmaktan başka çare yok.
 - Her şeyi inceden inceye hesaplamış.
 - Onu tekrar görmek isterdim.
 - Sen şurada uslu uslu otur.
 - Sorunun yanıtını yalnız o mu bilmiş?
 - Küçüklerine böyle davranmamalısın.
 - Sorumlular er geç cezalandırılacak.
 - Bu işi kimin yaptığını dosdoğru anlat.
 - Kapı kapı dolanıp başış topluyorlar.
2. "Sabah, gün, ay, kış" **sözcüklerinin aşağıdaki cümlelerin hangilerinde zaman belirteci olarak kullanıldığını başındaki kutucuğa çarpı (X) koyarak belirtiniz.**
- Sabah bana uğur getirir.
- Sabah hava yağmurluydu.
- Günlerimiz öyle güzel geçiyordu ki...
- O gün sana çok gücendim.
- Yılın ilk ayı ocaktır.
- Bu yıl işler iyi gidiyor.
- Her kış Uludağ'a gideriz.
- Kış bence mevsimlerin en güzeldir.
3. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangilerinin ad, sıfat, belirteç olduğunu başlarındaki yay ayrıçlara A, S, B yazarak gösteriniz.**
- () Yukarı yol trafiğe kapatılmış.
- () İçeriden bir miyavlama sesi geliyor.
- () Burada geri dönüş yasağı var.
- () Dışarıya bakınca ne görüyorsun?
- () Yol ileride ikiye ayrılıyor.
- () Yukarıda kimse yok mu?
- () çeri gir de olanları sana anlatayım.
- () Sular kısa sürede geri çekildi.
- () Sakın bu havada dışarı çıkma!
- () Futbolculardan hepsi ileri çıktı.
4. **Aşağıdaki cümlelerde geçen azlık-çokluk belirteçlerini altlarını çizerek gösteriniz.**
- Kar kadar beyaz bir teni vardı.
 - Onunla çok az görüşebiliyorum.
 - Şimdi seni daha iyi anlıyorum.
 - Bu iş beni epeyce yordu.
 - Ellerim pek üşüdü.
 - Anneannemi gayet sağlıklı gördüm.
 - Orada pek fazla kalmayacağız.
 - ğ. Aramızda en az beş yaş var.
 - g. Bu olaya biraz canım sıkıldı.
5. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili azlık-çokluk belirteçlerinden hangisinin sifata "eşitlik, üstünlük, en üstünlük, aşırılık" anlamı kazandırdığını noktalı yere yazınız.**
- En iyi sonucu bu maçta aldık.
.....
 - Daha güzel bir işte çalışmak isterdim.
.....
 - Kedi kadar çevik bir çocuktu.
.....
 - Üzerinde gayet sık bir kürk vardı.
.....
6. **Aşağıdaki dizelerde geçen belirteçleri altlarını çizerek gösteriniz.**
- Gök mavi mavi gülümsüyordu,
Yeşil renkli dallar arasından.
Altın sesi birdenbire sordu:
"Ne haber eski aşk yarasından."
CAHİT SITKI TARANCI

Siyah akar Zonguldak'ın deresi,
Yüz karası değil, kömür karası,
Böyle kazanılır ekmek parası.
ORHAN VELİ KANIK

Her şeyin yüreği vardır,
Toprağın yüreği tohumdur,
Acı acı çatlar.
Göklerin yüreği güneştir,
Işık ışık oynar.
ERDAL ALOVA

7. Aşağıdaki atasözlerinde geçen belirteçleri altlarını çizerek gösteriniz. Sonra da hangi türden olduğunu noktalı yerlere yazınız.

a. Önce düşün, sonra söyle.
.....

b. Atılan ok geri dörmaz.
.....

c. Çok söyleme, arsız edersin; aç bırakma, hırsız edersin.
.....

ç. Kara haber tez duyulur.
.....

d. Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.
.....

e. Leyleğin ömrü laklakla geçer.
.....

8. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri "ilk, henüz, aşağı, aniden, nasıl, geç, en, güzelce" belirteçlerinden uygun olanıyla tamamlayınız.

a. Ayakkabılarını boya.

b. Soruyu o yanıtladı.

c. Sakın işe kalma!

ç. Öğrencilerin bir bölümü indi.

d. heyecanlı film buydu.

e. Dedem eve dönmedi.

f. Onca balığı yakaladın?

g. Yağmur bastırdı.

9. "Doğru, aşağı" sözcüklerini ad, sıfat, belirteç olarak birer cümlede kullanınız.

Ad:

Sıfat:

Belirteç:

Ad:

Sıfat:

Belirteç:

10. Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılı sözcük ve sözcük öbeklerinin türünü ilgili kutucuğa çarpı (X) koyarak belirtiniz.

	Soru sıfatı	Soru zamiri	Soru belirteci
Çocuk neden ağlıyor?			
Günleriniz nasıl geçiyor?			
Yol ne kadar sürer?			
Ona hediye olarak ne aldın?			
Nasıl kişilerdi onlar?			
Bana ne bağıırıyorsun?			
Orada ne kadar kalacaksınız.			
Ne tür oyuncakları sever?			
İşler ne zaman bitiyor?			
Derslerine niye çalışmıyor?			

11. Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış belirteçleri basit, türemiş, birleşik, öbekleşmiş oluşlarına göre kümelendirerek ilgili yerlere yazınız.

a. **Bugün** kendimi **iyi** hissetmiyorum.

b. Bazı insanlar işlerini **gelişigüzel** yapıyorlar.

c. Dayımları **uzun zamandan beri** görmedim.

ç. Yağmur **gece** yağmış.

d. Akşamki maç **dostça** geçti.

e. Kardeşim **üç gün sonra** on dört yaşına girecek.

f. Köpek **ansızın** bacağıma ısırıldı.

g. Fethiye'de **çok** kalacak mısınız?

h. **En** sağlam ayakkabı buydu.

Basit:

Türemiş:

Birleşik:

Öbekleşmiş:

1. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde belirteç kullanılmıştır?

- A) Herkes aklını pazara çıkarmış, yine kendi aklını beğenmiş.
B) Denize düşen, yılanı sarılır.
C) Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.
D) Dostun attığı taş baş yarmaz.

2. "Geniş" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteçtir?

- A) Kentin geniş caddeleri vardı.
B) Geniş insanlar pek öfkelenmezler.
C) O ev bize geniş gelir.
D) Geniş iş alanlarına gereksinimimiz var.

3. Yaşlı kadın ayakta zor duruyor, yukarı çıkmakta zorlanıyordu. Biraz durdu. Derin bir nefes aldı. Sonra tekrar yürümeye başladı.

Bu paragrafta kaç sözcük belirteçtir?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

4. 1. Sağlı sollu ataklarla rakibimizi bunalttık.
2. Oturduğu yerden usul usul doğruldu.
3. Saçma sapan işler yapıyorsun.
4. Delikanlı güçlü kuvvetli görünüyordu.
5. Mahallenin tüm çoluk çocuğu oradaydı.

Yukarıdaki cümlelerde geçen ikilemelerden hangileri belirteçtir?

- A) 1 ile 3 B) 2 ile 4
C) 3 ile 5 D) 1 ile 5

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi belirteç değildir?

- A) Fazla koşma, yoksa yorulursun.
B) Ahmet Bey sakin insandır.
C) Benimle açık konuşursanız sevinirim.
D) Yorgun görüldüğümün farkındayım.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün türü diğerlerinden farklıdır?

- A) Esra akıllı bir kızdır, söz dinler.
B) Yağmurlu havaları severim.
C) Bugün neşeli görünüyorsun.
D) Yaşlı kişilere yardımcı olmak gerek.

7. 1. Aşağı mı indiler?
2. Bana çok kızmış.
3. Dikkatli davranırsan bir sorun çıkmaz.
4. Bu görevi seve seve yaparım.
5. Haberi dün aldım.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde türce özdeş belirteçler kullanılmıştır?

- A) 1 ile 2 B) 2 ile 3
C) 3 ile 4 D) 4 ile 5

8. Aşağıdakilerin hangisinde cümleye olasılık anlamı kazandıran bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Seni elbette anlıyorum.
B) İki de bir sözümü kesme.
C) Belki ben de sizinle gelirim.
D) Konuyu tekrar tartışalım.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad tamlaması zaman belirtecidir?

- A) Çocuklar bayram sabahı dedelerini ziyarete gittiler.
B) Evin balkonundan her yer görünüyor.
C) Elindeki çiçekleri masanın üstüne bırakiver.
D) Sokağın başında yine kaza olmuş.

10. "Akşam" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç olarak kullanılmıştır?

- A) Akşam tiyatroya mı gideceksiniz?
B) Akşam kimi insanlar için sığınılacak bir limandır.
C) Akşam bize gelin de oturalım.
D) Akşam biraz rahatsızdım, onun için gelemedim.

11. "Yukarı" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer-yön belirteçidir?

- A) Çocuklar yukarı odada oynuyorlar.
- B) Caddenin yukarısında yol çalışması var.
- C) Yukarı köyde düğün var.
- D) Yukarı gel de konuşalım.

12. Bizi çok zor günler bekliyor.

Aşağıdakilerin hangisinde bu cümledekiyle özdeş bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Sonunda bana hak verdi.
- B) Son sınavım kötü geçti.
- C) Arabayı ileri çekiver.
- D) Çocuğa fazla yüklenmeyin.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı bir belirteçle sağlanmıştır?

- A) Kaç liraya gereksinimin var?
- B) Bunu bana niye söylemedin?
- C) Bunları senden başka kim biliyor?
- D) Ona ne almak istiyorsun?

14. 1. Kar lapa lapa yağıyor.
2. Daha geniş bir ev istiyoruz.
3. Sabaha orada oluruz.

Bu cümlelerde aşağıdaki belirteç türlerinden hangisi kullanılmamıştır?

- A) Durum belirteci
- B) Zaman belirteci
- C) Yer-yön belirteci
- D) Azlık-çokluk belirteci

15. Görevliler bizi sıcak karşıladılar.

"Sıcak" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bu cümledekiyle türce aynıdır?

- A) O, herkese sıcak davranırdı.
- B) Sıcak havalarda ince giysiler giymeliyiz.
- C) Bebek sıcak gülücükler dağıtıyordu.
- D) Şöyle sıcak bir çorba olsa da içsek.

16. 1. Erzurum'a varmamıza az kaldı.
2. Düşüncelerimizi cesurca söylemeliyiz.
3. Bu iş yarın bitmeli.
4. Geri çekil de geçelim.
5. Sen şurada uslu uslu otur.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde aynı tür belirteçler kullanılmıştır?

- A) 1 ile 3
- B) 2 ile 4
- C) 2 ile 5
- D) 3 ile 5

17. Aşağıdakilerin hangisinde cümleye diğerlerinden farklı anlam kazandıran bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Sen git, ben sonra gelirim.
- B) Adam, yerinden yavaşça kalktı.
- C) Yemek henüz hazır değil.
- D) Şimdi işler karıştı.

18. Olasılık bildiren belirteçlerle kesinlik bildiren belirteçlerin aynı cümlede kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu durumu örneklendiren bir kullanım vardır?

- A) Galiba bu işten mutlaka kâr edecek.
- B) Evin boyası olsa olsa üç gün sürer.
- C) Ara sıra bize şöyle bir uğrar.
- D) Sanırım toplantı yarına ertelenir.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türemiş belirteç vardır?

- A) Bugün seni aradım, ama bulamadım.
- B) Okula geç kalma sakın!
- C) Derslerine iyi çalışmalısın.
- D) Önce sen düşüncelerini söyle.

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapıca diğerlerinden farklı bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Onlar öğleyin gelirler.
- B) Biraz dinlen de git.
- C) Yazın dedemlerin yanına gideceğiz.
- D) Yalnız yaşamak istemezdim.

1. 1. Kışın akla ne sığar,
2. Ne de yarar işleri.
3. Saçakların şimdi var,
4. Buzdan yapma dişleri.

Yukarıdaki dördlüğün hangi dizelerinde belirteç vardır?

- A) 1 ile 2 B) 1 ile 3
C) 2 ile 3 D) 3 ile 4

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç yoktur?**

- A) İnsanın en iyi dostu kitaptır.
B) İleri düşünceli insanlar toplumun itici güçleridir.
C) Ustaca anlatılan masallar bizi aldatır.
D) Alkışı sessizce karşılayan kişi, onu hak etmiş demektir.

3. **“Tatlı” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteçtir?**

- A) Çocuklar tatlı yiyeceklere düşkündür.
B) Tatlı söze ne denir ki?...
C) Tatlıyı en son vereceğim.
D) Tatlı konuşan insanlar sevilirler.

4. Yolculuğumuz uzun sürdü. Çok yer gezdik.
1 2
Birbirinden güzel yerler gördük. İlginc olay-
3 4
lara tanık olduk.

Yukarıda numaralanmış sözcüklerden hangisi belirteçtir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5. **“Böyle” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç olarak kullanılmamıştır?**

- A) Böyle bir evim olsun isterdim.
B) Bu işler böyle yürüyor.
C) Çocuğun böylesi düşman başına.
D) Böyle fırsat bir daha ele geçmez.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla belirteç kullanılmıştır?**

- A) Çocuk demin buradaydı, şimdi yok.
B) Dayımın emekli olmasına az kaldı.
C) Bu konuda sana tamamen katılıyorum.
D) Artık kimi kimsesi kalmadı yaşlı kadının.

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde durum belirteci kullanılmıştır?**

- A) Dün servise yetişemedim. 2 ile 3
B) Geziye katılacağı için pek sevindi. 2 ile 4
C) Mutlaka bir işi çıkmıştır.
D) Kimse içeri girmesin.

8. Bu işi tekrar kabul etmelisin.

“Tekrar” belirtecinin bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Sen bu teklifimi yeniden düşün.
B) Keşke o da burada olsaydı.
C) Er geç başarıya ulaşacağım.
D) İşler birden tersine döndü.

9. **“Sabah” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde kullanılmıştır?**

- A) Açık pencereden sabah yeli vuruyordu.
B) O gece sabahı iple çektim.
C) Bu konuyu sabah konuşuruz.
D) Sabah, yeni bir gün demektir.

10. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yer-yön belirteci değildir?**

- A) Şuradan dışarı çıkabilirsin.
B) Polisler birden içeri girdiler.
C) Çocuk bir iki adım geri çekildi.
D) Aşağı bahçeye inelim.

11. **“Azıcık” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde azlık-çokluk belirtecidir?**

- A) Yemeğe azıcık tuz atar mısınız?
B) Allah sana azıcık insaf versin.
C) Bu azıcık para ile ne alabilirim ki?...
D) Azıcık uslu dur da kafamı dinleyeyim.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üstünlük dereceli bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Bundan daha iyi bir iş bulamazdın.
- B) Bence en kötü film buydu.
- C) Onun kadar kurnaz adam görmedim.
- D) Burcu gayet çalışkan bir öğrencidir.

13. "Nasıl" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirteç olarak kullanılmıştır?

- A) Bu sorunu çözmek için nasıl bir yol izlemek gerekli?
- B) Nasıl çalışırsak başarılı olabiliriz?
- C) Nasıl bir koltuk takımı almayı düşünüyorsun?
- D) Nasıl insanlar bencil olurlar?

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru belirteci yoktur?

- A) Oraya nasıl gidebiliriz?
- B) Ona ne kadar borcun var?
- C) Bana niçin kırıldın?
- D) Onu en son ne zaman gördün?

15. Kışın bütün ağaçlar senindi,
Bütün çocuklar seni beklerdi pencerede.
Şimdi başka kuşlar da geldi,
Sen unutuldu serçe;
Fakat ben hâlâ seni seviyorum.

Yukarıdaki şiirde belirteç olan kaç sözcük vardır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

16. "Yalnız" sözcüğü aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlerden hangisine getirilirse belirteç olmaz?

- A) Bu konuyu onunla ... konuşmak istiyordum.
- B) Şimdi ... geçen yıllarıma çok acıyorum.
- C) Beni böyle bir durumda ... bıraktığınız için size çok gücendim.
- D) O ... günlerim acı içinde geçti.

17. Davranışları bana tuhaf geliyor.

"Yanlış" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bu cümledekiyle türce özdeştir?

- A) Yanlış hesap Bağdat'tan döner, diye bir söz vardır.
- B) Bence ona böyle sert davranmakla yanlış yapıyorsun.
- C) Erdemli insan, yanlış değil; doğruyu savunur.
- D) Yanlış yola sapmışız, bu yüzden biraz geciktik.

18. Masamda düşünen eski lambayı
Yakmayın, odamız karanlık dursun;
Gecenin ufkundan yükselen "ay"ı,
Görelim, perdemiz üstüne vursun.

Yukarıdaki dördlükte ne tür bir belirteç kullanılmıştır?

- A) Durum belirteci
- B) Zaman belirteci
- C) Yer-yön belirteci
- D) Azlık-çokluk belirteci

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtecin gereksiz kullanımından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu iş belki sandığımızdan da uzun sürebilir.
- B) İstanbul'a aşağı yukarı yarım saat sonra varırız.
- C) Kuşkusuz ona herkesin aşırı bir güveni vardır.
- D) Onunla sık sık bir araya gelip durum değerlendirmesi yapıyoruz.

20. 1. İlk müzeleri gezdik.
2. Yönetici akıllıca konuştu.
3. Gece uykum kaçtı.
4. Giysileri dolaba gelişigüzel yerleştirmişsin.

Yukarıdaki cümlelerde geçen belirteçlerden hangileri yapıcı ayındır?

- A) 1 ile 2
- B) 2 ile 3
- C) 3 ile 4
- D) 1 ile 4

İLGEÇ

- ❖ Altın sarısı **gibi** saçları vardı.
- ❖ İç Anadolu Bölgesi yazları Akdeniz Bölgesi **kadar** sıcak değildir.
- ❖ Yalan söylediği **için** çok utandı.
- ❖ Uydu **ile** haberleşme yaygınlaştı.

Bu cümlelerde geçen **gibi, kadar, için, ile** sözcüklerinin tek başlarına belli bir anlam taşımadıklarını görüyoruz.

Dikkat edecek olursanız, ilk cümlede geçen **gibi** sözcüğü "altın" ile "saç" arasında renk yönünden bir **benzerlik** ilgisi kuruyor.

İkinci cümlede geçen **kadar** sözcüğü, "İç Anadolu Bölgesi" ile "Akdeniz Bölgesi" arasında yaz sıcaklığı açısından **karşılaştırma** ilgisi oluşturuyor.

Üçüncü cümledeki **için** sözcüğü "yalan söyleme" ile "utanma" eylemi arasında bir **neden** ilgisi kuruyor.

Son cümledeki **ile** sözcüğü ise "uydu" ve "haberleşme" arasında bir **aracılık** ilgisi kuruyor.

Cümlede sözcükler arasında benzerlik, karşılaştırma, neden, aracılık vb. yönlerden anlam ilgileri kuran böyle sözcüklere **ilgeç (edat)** diyoruz.

KULLANDIĞIMIZ BELLİBAŞLI İLGEÇLER VE KURDUKLARI ANLAM İLGİLERİ

GİBİ

- ❖ Orhan keçi gibi inatçıdır. (**benzetme**)
- ❖ Burcu da Özlem gibi uzun boyludur. (**karşılaştırma**)
- ❖ Bu iş bana bitmeyecekmiş gibi geliyor. (**olasılık**)
- ❖ Bugün biraz canı sıkın gibi. (**kuşku**)
- ❖ Çay demlendi gibi. (**yaklaşıklık**)
- ❖ Adam, kadınının çantasını kaptığı gibi kaçtı. (**tezlik**)
- ❖ İnsan gibi davranmayı öğrenmelisin. (**yakışır olmak**)
- ❖ Golü kendi atmış gibi övünüyor. (**sanki**)

ÖRNEK SORU

"Gibi" ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangisine "benzerlik" anlamı **katmamıştır**?

- A) Günler su gibi geçiyor.
- B) Yollar bir yılan gibi kıvrılıyordu.
- C) Kedi, duvardan atladığı gibi kaçtı.
- D) Çamaşırlar yine dağ gibi yığıldı.

ÇÖZÜM

"Gibi" ilgeci üçüncü seçenekteki cümleye benzerlik anlamı katmamıştır. İlgecin bu cümleye kattığı anlam "tezlik"tir.

Yanıt C

KADAR

- ❖ Köpek balığının bıçak kadar keskin dişleri vardı. (**benzetme, eşitlik, karşılaştırma**)
- ❖ Bizim oraları bu mevsimde burası kadar soğuk olmaz. (**karşılaştırma**)
- ❖ İki bin kadar seyirci stada giremedi. (**yaklaşıklık**)
- ❖ Çocuk, sabaha kadar ateşler içinde yattı. (**ölçü**)
- ❖ İşimiz yarına kadar biter. (**sınır**)

ÖRNEK SORU

"Kadar" ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangisine "yaklaşıklık" anlamı **katmıştır**?

- A) O gün akşama kadar ders çalıştım.
- B) Rıdvan da onun kadar iyi yüzer.
- C) Adamın yüz kadar koyunu vardı.
- D) Gözleri kömür kadar karaydı.

ÇÖZÜM

"Kadar" ilgeci; C seçeneğinde cümleye "yaklaşıklık" anlamı katmıştır. A'da "ölçü", B'de "karşılaştırma", D'de ise "benzetme" ve "karşılaştırma" anlamları söz konusudur.

Yanıt C

İÇİN

- ❖ Geç yattığı için erken kalkamadı. (**neden**)
- ❖ Ekmek almak için bakkala gitti. (**amaç**)
- ❖ Vatan için canım feda. (**uğruna**)

- ❖ Bu futbolcu için güzel şeyler söylüyorlar. (**hakkında**)
- ❖ Toplantı bugün için ertelenmiştir. (**şimdilik**)
- ❖ Bu parayı senin için biriktirdim. (**özellik**)
- ❖ Bu araba için dünyanın parasını verdi. (**karşılık, bedel**)
- ❖ Birkaç gün için İstanbul'a gitti. (**süre**)

ÖRNEK SORU

"İçin" ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangisinde **farklı** bir anlam ilgisi kurmuştur?

- A) Hastalandığı için morali bozuldu.
- B) Ödevini hazırlamak için kütüphaneye gitti.
- C) Beni görmek için ta buraya gelmiş.
- D) Arkadaşını görmek için bankaya uğradı.

ÇÖZÜM

"İçin" ilgeci B, C, D seçeneklerindeki cümlelerde "amaç" ilgisi kurmuştur. A seçeneğinde ise "neden" ilgisi oluşturmuştur.

Yanıt A

ÜZERE

- ❖ Toplantıya gitmek üzere evden çıktı. (**amaç**)
- ❖ Kısa sürede ödemek üzere benden borç aldı. (**koşul**)
- ❖ Arabanın devrilmek üzere olduğunu fark ettim. (**yaklaşıklık**)

ÖRNEK SORU

"Üzere" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden **farklı** bir anlam kazandırmıştır?

- A) Toplantıya katılmak üzere İzmir'e gitti.
- B) Hastane müdürü konuşmak üzere kürsüye çıktı.
- C) Kapıyı açmak üzere ayağa kalktı.
- D) Okuyup geri getirmek üzere ona iki kitap verdi.

ÇÖZÜM

"Üzere" sözcüğü A, B, C seçeneklerinde cümleye "amaç" anlamı katmıştır. Son seçenekte ise "koşul" anlamı kazandırmıştır.

Yanıt D

GÖRE

Adın **-e** durum ekiyle birlikte kullanılır:

- ❖ Bana göre bu yaptığın çok yanlış. (**görelilik**)
- ❖ Bu futbolcu ötekine göre daha hızlı. (**karşılaştırma**)
- ❖ Yaşıma göre arkadaşlar edinmeliyim. (**uygun**)
- ❖ Öğrendiğime göre işten ayrılmışsın. (**bakılırsa**)

ÖRNEK SORU

"Göre" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisine "karşılaştırma" anlamı katmıştır?

- A) Sana göre bu maç kaç kaç biter?
- B) Duyduğuma göre bu yıl futbolu bırakı-yormuşsun.
- C) Burası eskiye göre çok gelişmiş.
- D) Dedeme göre pantolon bulmak kolay mı sanıyorsun?

ÇÖZÜM

"Göre" sözcüğü C seçeneğinde cümleye "karşılaştırma" anlamı katmıştır. A'da "görelilik", B'de "bakılırsa", D'de de "uygun" anlamları söz konusudur.

Yanıt C

DOLAYI, ÖTÜRÜ, YÜZÜNDEN

Bunlar **neden** bildiren ilgeçlerdir. **Dolayı** ve **ötürü** ilgeçleri adın **-den** durum ekiyle birlikte kullanılır:

- ❖ Yalan söylediğinden dolayı ona çok kızdım.
- ❖ Yaptıklarından ötürü utanmalısın.
- ❖ Bir dikkatsizlik yüzünden maçı kaybettik.

ÖRNEK SORU

1. Fındık gibi dolu yağdı.
2. İki saate kadar gelirim.
3. Paniğe kapılması yüzünden kazaya neden oldu.
4. Maça gitmek üzere evden çıktı.
5. Onu dinlemediğinden dolayı çok pişman oldu.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde aynı anlam ilgisi kuran ilgeçler kullanılmıştır?

- A) 1 ile 3 B) 2 ile 4
C) 3 ile 5 D) 1 ile 5

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırayla “gibi, kadar, yüzünden, üzere, dolayı” ilgeçleri kullanılmıştır. Bunlardan “yüzünden” ve “dolayı” ilgeçleri cümlelere neden anlamı kazandırmıştır. Diğer ilgeçlerin cümlelere kattığı anlamlar birbirinden farklıdır. Söz konusu ilgeçler; birinci cümleye “benzerlik”, ikinci cümleye “yaklaşıklık”, dördüncü cümleye ise “amaç” anlamı katmıştır.

Yanıt C

YALNIZ, ANCAK

Cümlelere **özgüllük** (birine, bir şeye, duruma özgü olma) anlamı katar. Dolayısıyla bu özgü olma durumu “sınırlama” anlamı da içerir:

- ❖ Bu sorunu yalnız o çözebilir.
- ❖ Oraya ancak bu yoldan gidebilirsiniz.

(**Yalnız** sözcüğü; cümledeki kullanılış özelliğine göre sıfat, belirteç, bağlaç görevlerine de girer. Bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek için **KARŞITLIK BAĞLAÇLARI** başlığı altındaki uyarıya bakınız.)

ÖRNEK SORU

“Yalnız” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç olarak kullanılmıştır?

- A) Beni yalnız o anlıyor.
B) Yalnız yaşamaktan bıkmadın mı?
C) O yalnız yıllarım sıkıntı içinde geçti.
D) Sen de bizimle gel, yalnız kalma.

ÇÖZÜM

“Yalnız” sözcüğü, ilk cümlede “anlama” eyleminin sözü edilen kişiye özgü olduğunu belirtmek amacıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla bir ilgeçtir. B ve D’de eylemin durumunu belirten bir belirteç, C’de de “yıl” adını niteleyen bir sıfattır.

Yanıt A

KARŞI, DOĞRU

Bu ilgeçler adın **-e** durum ekiyle birlikte kullanılır:

- ❖ Şöyle denize karşı (doğru) oturup güzel bir yemek yiyelim. (**taraf**) 2 ile 4
- ❖ Sabaha karşı (doğru) kar başladı. (**yakıt**) 5
- ❖ Bu hafta Bursaspor’a karşı oynayacağız. (**rakip olarak**)
- ❖ Bağırıp çağırmasına karşı ona sesimi çıkarmadım. (**yanıt olarak**)

UYARI

Karşı, doğru sözcükleri cümlede yerine göre **ad, sıfat, belirteç** olarak da kullanılır:

- Buradan **karşıya** geçmek tehlikeli. (ad)
- **Karşı** takım bizden daha iyiydi. (sıfat)
- Onun düşüncelerine hiçbir zaman **karşı** çıkmadım. (belirteç)
- ***
- İki noktadan bir **doğru** geçer. (ad)
- **Doğru** söze ne diyebilirim ki?... (sıfat)
- Bu konuda **doğru** düşünüyorsun. (belirteç)

ÖRNEK SORU

“Doğru” ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden farklı bir anlam kazandırmıştır?

- A) Hakem futbolcuya doğru yürüdü.
B) Kafesteki maymun, elindeki muzunu kendini izleyen çocuklara doğru fırlattı.
C) Akşama doğru hava iyice soğudu.
D) Çocuk başını yukarı doğru kaldırıp ne olduğunu anlamaya çalıştı.

ÇÖZÜM

“Doğru” sözcüğü A, B, D seçeneklerindeki cümlelere “yön, taraf” anlamı kazandırmıştır. C seçeneğinde ise cümleye “yakın” anlamı katmıştır.

Yanıt C

DİĞER İLGEÇLER

- ❖ Dün sabaha **dek** ders çalıştım. (**ölçü**)
- ❖ İnşaat yaza **değın** biter. (**ölçü**)
- ❖ Ona **ait** bir ev, bir de araba var. (**sahiplik**)
- ❖ Ona **dair** bir haber almadım. (**ilişkin, ilgili**)
- ❖ Bu kadar para kazanmasına **karşın** geçim sıkıntısı çekiyor. (**karşıtlık**)
- ❖ Çok çalışmasına **rağmen** iyi not almadı. (**karşıtlık**)
- ❖ İki yıldan **beri** onu görmedim. (**bu yana**)

ÖRNEK SORU 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **karşıtlık** ilgisi kuran bir ilgeç kullanılmıştır?

- A) Sağlığıma bu kadar dikkat etmeme rağmen yine hastalandım.
- B) Onunla iki yıldan beri görüşmüyorum.
- C) İnan ki konuya dair en ufak bir bilgim yok.
- D) Bu işten yalnız o kârlı çıktı.

ÇÖZÜM

Seçeneklerdeki cümlelerde sırasıyla “rağmen, beri, dair, yalnız” ilgeçleri kullanılmıştır. Bunlardan karşıtlık ilgisi kuranı “rağmen”dir.

Yanıt A

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söze diğerlerinden **farklı** anlam kazandıran bir ilgeç kullanılmıştır?

- A) Ödevlerini bitirinceye dek çalıştı.
- B) Sana göre sınavı kaç kişi kazanır?
- C) Gün akşama kadar gezdiler.
- D) Ödevlerini bitirinceye değın çalıştı.

ÇÖZÜM

Seçeneklerdeki cümlelerde sırayla “dek, göre, kadar, değın” ilgeçleri kullanılmıştır. “Göre” ilgeci cümleye “görelilik, kişisellik” diğerler ise “ölçü, derece” anlamı kazandırmıştır.

Yanıt B

İLGEÇLERİN YAPISI

İlgeçleri yapı bakımından kesin çizgilerle ayırmak zordur. Bunlar genelde basit yapıdır: **gibi, için, ile, kadar...**

Sayıda az olmakla birlikte türemiş olanları da vardır: **yalnız, karşın, sadece, göre...**

İlgeçlerin en önemli özelliği kendilerinden önceki sözcüklerle birlikte kullanılmasıdır. Bunlar **ilgeç öbeği** olarak adlandırılır: **karınca gibi, vatan için, sabaha karşı, eve doğru...**

UYARI

Yalnız, sadece ilgeçleri diğerlerinden farklı olarak kendilerinden sonraki sözcüklerle öbekleşir:

- Bu işten **yalnız onlar** kâr ettiler.
- Orada **sadece iki gün** kaldık.

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ilgeçlerden hangisi türemiştir?

- A) Bunu yalnız sana anlatırım.
- B) Çevresindekilere karşı çok acımasız.
- C) İnsan biraz akli ile hareket eder.
- D) Kimse onun gibi inatçı olamaz.

ÇÖZÜM

İlk seçenekteki “yalnız” ilgeci “yalın” dan “-ız” ekiyle türemiştir. (Türeme sırasında “yalın” sözcüğünün ikinci ünlüsü düşmüştür.) Diğer seçeneklerdeki ilgeçlerse basittir.

Yanıt A

İLGEÇLERİN CÜMLEDEKİ GÖREVLERİ

İlgeçler başka sözcüklerle öbekleşerek cümlede çeşitli görevler alır:

a. Ek fiil olarak yüklem olur:

- ❖ O çeşmenin suyu **buz gibidir**.
- ❖ Onun yapacağı yardım **bu kadardır**.

b. Dolaylı tümleş olur:

- ❖ Onlar tarlaya doğru gittiler.
- ❖ Ev göle karşı bakıyor.

c. Belirteç tümleci olur:

- ❖ **Öfkelenildiği için** ne söylediğini bilmiyor.
- ❖ Sorunlarımızı **sevgi ile** çözebiliriz.

ÖRNEK SORU 1

“Doğru” ilgeci, aşağıdaki cümlelerin hangisinde öbekleştiği sözcükle birlikte belirteç tümleci görevi üstlenmiştir?

- A) Çocuk, annesine doğru bir iki adım attı.
- B) Köpek bahçeye doğru kaçtı.
- C) Akşama doğru yağmur başladı.
- D) Yüzünü denize doğru çevirdi.

ÇÖZÜM

“Doğru” sözcüğü; A, B, D seçeneklerinde yer bildiren adlarla öbekleştiği için “dolaylı tümleş”tir. C seçeneğinde ise zaman bildiren bir adla öbekleşerek “belirteç tümleci” olmuştur.

Yanıt C

ÖRNEK SORU 2

1. Maça gitmek üzere hazırlanıp evden çıktı.
2. Akşama kadar bütün işlerini bitirdi.
3. Yaşlıların çoğu çocuk gibidir.
4. Sana karşı hiç saygısızlık ettiğimi gördün mü?

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde altı çizili ilgeç öbekleri aynı görevde kullanılmıştır?

- A) 1 ile 2
- B) 2 ile 3
- C) 3 ile 4
- D) 1 ile 4

ÇÖZÜM

Birinci ve ikinci cümledeki ilgeç öbekleri belirteç tümleci, 3. cümledeki yüklem, dördüncü cümledeki de dolaylı tümleşçidir.

Yanıt A

BAĞLAÇ

- ❖ Söz, mermerden **ve** demirden dayanıklıdır. (İsmail Habip Sevük)
- ❖ En geveze kuş umuttur, **çünkü** yüreğimizde hiç susmaz. (Cenap Şehabettin)
- ❖ Birçok arkadaşımız olabilir, **fakat** dostlarımız azdır. [Herrick Johnson (Herik Johnson)]

Yukarıdaki özdeyişlerde geçen **ve**, **çünkü**, **fakat** sözcüklerinin görevlerini inceleyelim:

İlk cümledeki **ve** sözcüğü eş görevli olan “mermerden-demirden” sözcüklerini, iki ve üçüncü cümledeki **çünkü**, **fakat** sözcükleri de anlamca ilgili cümleleri birbirine bağlıyor.

Eş görevli sözcükleri ve anlamca ilgili cümleleri birbirine bağlayan böyle sözcüklere **bağlaç** diyoruz.

Bağlaçlar, kullandıkları cümlelere çeşitli anlamlar katar; daha doğrusu, cümlelerin var olan anlamlarını daha belirgin duruma getirir.

Bağlaçları kullanılış amaçlarına göre şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz:

1. SIRALAMA BAĞLAÇLARI

Bunlar **ve**, **ile** bağlaçlarıdır. **Ve** bağlacı eş görevli sözcüklerle anlamca ilgili cümleleri bağlar. **İle** bağlacı ise yalnızca eş görevli sözcükleri bağlar:

- ❖ Düşünce **ve** duygularımı iyi anlatamıyorum. (Eş görevli sözcükleri bağlıyor.)
- ❖ Arkadaşlarını çok sever **ve** korurdu. (Anlamca ilgili cümleleri bağlıyor.)
- ❖ İnsanın sözleri **ile** davranışları birbirini tutmalı. (Eş görevli sözcükleri bağlıyor.)

UYARI

İle sözcüğü cümlede yerine göre “bağlaç”, yerine göre “ilgeç” olarak kullanılır. **İle** cümlede eş görevli iki sözcüğü birbirine bağlıyorsa “bağlaç”, sözcükler arasında bir anlam ilgisi kuruyorsa “ilgeç”tir. Bunları ayırt edebilmek için şu yöntem kullanılabilir:

İle kullanıldığı yerden çıkarılarak cümlelerin anlamına bakılır. Anlam bozulmuyorsa **ile** “bağlaç”, bozuluyorsa “ilgeç”tir:

- ❖ Barış **ile** İlker aynı yaşta. (bağlaç)
- ❖ Konuşması **ile** beni etkiledi. (ilgeç)

ÖRNEK SORU

“İle” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Pazardan elma ile portakal almayı unutmama.
- B) Hakem ile tartışmanın bir anlamı yok ki...
- C) Her şeye kuşku ile bakmak sence doğru mu?
- D) Yemeği zeytinyağı ile mi pişiriyorsunuz?

ÇÖZÜM

“İle” sözcüğü, ilk cümlede eş görevli “elma” ile “portakal” sözcüklerini birbirine bağladığı için bağlaçtır. Diğer cümlelerde ise sözcükler arasında “aracılığıyla” anlamlı bir ilişki kurduğu için ilgeçtir. Bu sonuca “ile” sözcüğünü cümleden çıkarıp anlamın bozulup bozulmadığına bakarak da ulaşabiliriz. Anlamın bozulmadığı cümledeki “ile” bağlaç, diğer cümledekiler ise ilgeçtir.

Yanıt A

2. KARŞITLIK BAĞLAÇLARI

Cümlede birbirine karşıt iyi yargıyı bağlamaya yarayan **ama, fakat, ancak, yalnız, lakin, hâlbuki, oysa, oysaki, ne var ki** gibi bağlaçlardır:

- ❖ Bir üst model araba alacaktık, **ama** paramız yetişmedi.
- ❖ Takımımız çok iyi oynadı, **fakat** maçı kazanamadı.
- ❖ Bu davranışı için onu uyar, **ancak** incitme.
- ❖ Ona çok söyledim, **lakin** beni dinlemedi.
- ❖ Son yazılıdan zayıf aldım, **hâlbuki** çok çalışmıştım.
- ❖ Gazetecinin eleştirilerine çok kızdı, **oysa** adam söylediklerinde halkıydı.
- ❖ Onun çok saf olduğunu sanıyordum, **oysaki** şeytanın biriymiş.
- ❖ Bu iş bitti diye düşünmüştüm, **ne var ki** yanılmışım.

UYARI

a. Ama bağlacının söze pekiştirme anlamı katmak için kullanıldığı da olur:

- ❖ Bu iş hiç **ama** hiç hoşuma gitmedi.
- ❖ Sana çok **ama** çok gücendim.

b. Yalnız sözcüğü cümledeki kullanımına göre farklı türlere girer:

- ❖ Öyle **yalnız** günlerim oldu ki... (sıfat)
- ❖ Kitabı **yalnız** orada bulabilirsin. (ilgeç)
- ❖ Ona bisiklet al, **yalnız** dikkatli kullanmasını söyle. (bağlaç)

ÖRNEK SORU

“Ama” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden **farklı** bir amaçla kullanılmıştır?

- A) Ona defalarca söyledim, ama beni dinlemedi.
- B) Bu maçı kazanırsanız sanmıştım, ama yanılmışım.
- C) Seni sinemaya götürürüm, ama önce ödevlerini bitireceksin.
- D) Ev çok güzeldi, ama odaları biraz küçüktü.

ÇÖZÜM

“Ama” bağlacı; A, B, D seçeneklerinde “karşıt” yargıları bağlamak için kullanılmış. C seçeneğinde ise yargıları birbirine “koşul” ilgisile bağlamak amacıyla kullanıldığını görüyoruz.

Yanıt C

3. NEDEN BELİRTME BAĞLAÇLARI

Biri diğerinin nedenini açıklayan iki yargıyı birbirine bağlayan **çünkü, zira, madem, mademki** sözcükleridir:

- ❖ Ona güvenirim, **çünkü** onurundan ödün vermez.
- ❖ Toplantıya katılmayacağım, **zira** çok hastayım.
- ❖ **Madem** konuşmama kızıyor, ben de düşüncelerimi söylemem.
- ❖ **Mademki** bizimle görüşmek istemiyor, gitmeyiz.

ÖRNEK SORU

Böyle bir kaza olacağı belliydi, ... yeterince önlem alınmıyordu.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki bağlaçlardan hangisi getirilmelidir?

- A) oysa B) fakat
C) ancak D) çünkü

ÇÖZÜM

Bu cümlede biri diğerinin nedeni olan iki yargı birbirine bağlandığı için boş bırakılan yere "çünkü" bağlacı getirilmelidir. Diğer bağlaçlar karşıt durumları birbirine bağlayan türden olduğu için burada kullanılmaları uygun değildir.

Yanıt D

4. YEĞLEME (TERCİH) BAĞLAÇLARI

Cümleye yeğleme anlamı katan **veya, yahut, veyahut, ya da, ya ... ya, ister ... ister** gibi sözcüklerdir:

- ❖ Yaz tatilimizi Antalya'da **veya** Fethiye'de geçireceğiz.
- ❖ Bu görevi Orhan **yahut** Aykut üstlensin.
- ❖ Bizimle gel **veyahut** evde kal.
- ❖ Bir roman **ya da** öykü özetle,
- ❖ Bu iş **ya** bugün **ya da** yarın biter.
- ❖ **İster** bu kitabı al **ister** şunu.

ÖRNEK SORU

1. Avukat veya öğretmen olmak istiyor.
2. Onunla ister konuş ister konuşma, bu senin bileceğin iş.
3. Gecelerini gündüzüne katıp çalışıyor, ama evini geçindirecek kadar para kazanamıyor.
4. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurmak gerek.
5. Madem yalan söylüyor, biz de ona bir ders veririz.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde aynı amaçla kullanılmış bağlaçlar vardır?

- A) 1 ile 2 B) 2 ile 3
C) 3 ile 4 D) 4 ile 5

ÇÖZÜM

Yukarıda numaralanmış cümlelerde sırayla "veya, ister...ister, yalnız, ile, madem" bağlaçları kullanılmıştır. Birinci ve ikinci cümledeki bağlaçlar bir "yeğleme" bildirmek amacıyla kullanılmıştır. Üçüncü cümledeki bağlaç "karşıtlık", dördüncü cümledeki bağlaç "sıralama" bildirmektedir. Son cümledeki bağlaç ise "neden" anlamı içermektedir.

Yanıt A

5. AÇIKLAMA BAĞLAÇLARI

Daha önce belirtilenleri açıklamaya, örnekleme yapmaya yarayan **yani, örneğin, demek, demek ki** gibi sözcüklerdir:

- ❖ Herkes görevinin bilincinde olmalı, **yani** neyi, nasıl yapacağını bilmeli.
- ❖ Beğenmediğim roman türleri vardır. **Örneğin** macera romanları gibi.
- ❖ Epeydir ortalarda görünmüyordu, **demek** yurt dışına gitmiş.
- ❖ Eskiden bu kadar karamsar değildi, **demek ki** huyu değişmiş.

ÖRNEK SORU

Son deneme sınavında yüksek puan almışsın, ... çalışınca oluyormuş.

Yukarıdaki cümlelerde boş bırakılan yere aşağıdaki bağlaçlardan hangisi getirilirse bir anlatım bozukluğu oluşur?

- A) demek
B) demek ki
C) yani
D) fakat

ÇÖZÜM

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere A, B, C seçeneklerindeki bağlaçlar getirilebilir. Çünkü bunlar, daha önce söylenenleri açıklamak amacıyla kullanılan bağlaçlardır. Son seçenekteki "fakat" bağlacı ise karşıt yargıları bağlamak için kullanılır. Bu cümlede böyle bir durum söz konusu olmadığı için "fakat" bağlacının kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur.

2 ile 3

Yanıt D

6. DİĞER BAĞLAÇLAR

Yukarıda sözü edilenler dışında cümlelere farklı anlamlar katan, cümlelerin anlamlarını belirginleştiren daha pek çok bağlaç vardır. Ayrıca burada bir noktayı daha açıklığa kavuşturmak gerekir. Bağlaçların tümünü kesin çizgilerle ve belli başlıklar altında ele almak olanaksızdır. Çünkü aynı bağlacın yerine göre cümlelere birbirinden farklı anlamlar kazandırdığı görülmektedir. Aşağıdaki örnekleri bu bilgiler ışığında inceleyiniz.

a. De Bağlacının Kullanımı

- ❖ O da hastalanmış. **(diğerleri gibi)**
- ❖ Bizim oraları da bu mevsimde çok yağış alır. **(karşılaştırma)**
- ❖ Bana öfkeleni de evi terk etti. **(neden)**
- ❖ Onu çok aradım da ulaşamadım. **(karşıtlık)**
- ❖ Hele bir terbiyesizlik yap da göreyim. **(tehdit, uyarı)**
- ❖ Üçü de yarışmada dereceye girdi. **(eşitlik)**
- ❖ Ev de ne evdi ama. **(beğenme)**
- ❖ Bundan sonra derslerine çok çalışacakmış da iyi not alacakmış. **(küçümseme)**
- ❖ O kadar yoldan gelmiş de bize uğramamış. **(yakınma, sitem)**
- ❖ Bu işe o sevinmesin de kim sevinisin? **(kesinlik)**
- ❖ Bu yaptıklarını yıllar geçse de unutmam. **(dahi, bile)**
- ❖ Bir de babam çıkıp gelmesin mi? **(beklenmezlik)**
- ❖ Nasıl oluyor da bu adama inanıyorsun? **(şaşma)**
- ❖ Babası ona pahalı giysiler aldı, para da verdi. **(üstelik)**
- ❖ Çocuk bisiklet de bisiklet diye tutturdu. **(diretme, dayatma)**
- ❖ Senin nene gerek de onun işine karışıyorsun. **(azarlama)**
- ❖ Sözümü dinle de tutumlu ol. **(istek)**
- ❖ Ooo, bir işe gireceğim, bol para kazanacağım da ev sahibi olacağım! **(umutsuzluk)**

b. Ki Bağlacının Kullanımı

- ❖ Arabayı öyle hızlı sürüyordu ki anlata-mam. **(aşırılık)**
- ❖ Maça gitmiş olmalı ki ortalarda yok. **(olasılık)**
- ❖ Ödevlerini bitir ki seni sinemaya götüreyim. **(koşul)**
- ❖ Bir gün bile sözümü dinlemedi ki... **(yakınma, sitem)**
- ❖ O kadar güzel futbol oynadılar ki herkes beğendi. **(neden)**
- ❖ Doktora gitti ki hasta mı değil mi öğrensin. **(amaç)**
- ❖ Oraya sağ salım varmış mıdır ki?... **(kaygı)**

c. Diğer Bağlaçların Kullanımı

- ❖ Üç golün pasını verdi, **üstelik** bir gol attı. **(pekiştirme)**
- ❖ Çocuğa bağıırıp çağırmış, **hatta** onu dövmüş. **(pekiştirme)**
- ❖ İki gündür okula gelmiyordu, **meğer (meğerse, meğerki)** hastaymış. **(neden)**
- ❖ Onun yalan söylediğini sanmıştım, **meğerse** ne kadar yanlışmışım. **(karşıtlık)**
- ❖ İsteseler **bile (dahi)** bu maçı kazanamazlar. **(karşıtlık)**
- ❖ Senin bu yaptığını çocuk **bile** yapmaz. **(karşılaştırma)**
- ❖ Bu problemi matematiği en zayıf olan **bile** çözdü. **(eşitlik)**
- ❖ Telefona yanıt vermiyor, **yoksa** uyuyor olmasın. **(olasılık)**
- ❖ Arabayı bu yıl mı **yoksa** gelecek yıl mı satacaksın. **(yeğleme)**
- ❖ Bu işe karışma, **yoksa** seninle bir daha konuşmam. **(koşul)**
- ❖ Ne istersen alırım, **yeter ki** sen sınavı kazan. **(koşul)**
- ❖ İşim çok, **kaldı ki** hastayım, gelemem. **(üstelik)**
- ❖ Bana yapılan haksızlığı her yerde anlatacağım, **ta ki** herkes anlasın. **(amaç)**
- ❖ Yaptığından çok utandı, **öyle ki** kim-senin yüzüne bakamadı. **(neden)**

- ❖ Zeki, çalışkan; **gel gelelim** çok inatçı. (**karşıtlık**)
- ❖ Aylardır beni **ne** arıyor **ne** soruyor. (**olumsuzluk**)
- ❖ **Hem** İzmir'e **hem** İstanbul'a gidecekmiş. (**eşitlik**)
- ❖ **Gerek** kadın **gerek** erkek herkes yasarlar önünde eşittir. (**eşitlik**)
- ❖ **Kâh** ders çalışıyor **kâh** oynuyor. (**yeğleme**)

ÖRNEK SORU 1

“De” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisine “diğerleri gibi” anlamı katmıştır?

- A) Bu yıl da sınav soruları zordu.
- B) Para da para diye tutturdu be oğlum!
- C) Sözümü dinledi de bu dertten kurtuldu.
- D) İnsan bir arayıp da sormaz mı?

ÇÖZÜM

“De” bağlacı ilk seçenekte “diğerleri gibi” anlamında kullanılmıştır. Diğer seçeneklerde cümlelere sırasıyla “diretme, neden, sitem” anlamları katmıştır.

Yanıt A

ÖRNEK SORU 2

“Ki” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden **farklı** bir anlam katmıştır?

- A) Burcu'ya öyle gücendim ki onu hiç affetmeyeceğim.
- B) Sözümü dinle ki ben de sana kızmayayım.
- C) Baktı ki iş kötüye gidiyor, hemen oradan uzaklaştı.
- D) Yollar o kadar bozuktuk ki arabanın lastiği iki kez patladı.

ÇÖZÜM

“Ki” bağlacı B seçeneğinde cümleye “koşul” anlamı katmıştır. Diğer cümlelerde ise “neden-sonuç” ilişkisi kurmuştur.

Yanıt B

ÖRNEK SORU 3

“Yoksa” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden **farklı** bir anlam kazandırmıştır?

- A) İki gündür işe gelmiyor, yoksa hasta mı?
- B) Beni kızdırma, yoksa fena yaparım.
- C) Anneni üzme, yoksa çok üzülür.
- D) Başkasına güvenme, yoksa batarsın.

ÇÖZÜM

“Yoksa” bağlacı ilk seçenekteki cümleye “olasılık”, diğer seçeneklerdeki cümlelere ise “koşul” anlamı kazandırmıştır.

Yanıt A

BAĞLAÇLARIN YAPISI

Bağlaçlar; yapılarına göre **basit, türemiş, birleşik, öbekleşmiş** olmak üzere dörde ayrılır:

1. Basit Bağlaçlar

Kök durumundaki bağlaçlardır: **ve, de, ki, ile...**

2. Türemiş Bağlaçlar

Yapım ekleriyle oluşturulan bağlaçlardır: **örneğin (örnek-in), yalnız (yalın-ız), üstelik...**

3. Birleşik Bağlaçlar

Çeşitli sözcüklerin birleşmesiyle oluşan bağlaçlardır: **veya, veyahut, hâlbuki...**

4. Öbekleşmiş Bağlaçlar

Çeşitli sözcük öbeklerinden oluşan bağlaçlardır: **hem ... hem (de), demek ki, ne var ki...**

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **türemiş bağlaç** vardır?

- A) Eğlenceye katıl, yalnız zamanında dön.
- B) Biraz otur da şu konuyu konuşalım.
- C) Sağlıklı görünüyordu, hâlbuki hastaymış.
- D) Çok sinirlendi, fakat çabuk sakinleşti.

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırayla “yalnız, da, halbuki, fakat” bağlaçları kullanılmıştır. “Yalnız” bağlacı “yalın”dan “-iz” ekiyle türemiştir. Diğer bağlaçlar ise yapıcı basittir.

Yanıt A

BAĞLAÇLARIN CÜMLEDEKİ GÖREVLERİ

Bağlaçlar genellikle cümlede öge olarak görev almaz. Ancak eş görevli öğeleri ve anlamca ilgili cümleleri birbirine bağlar:

- ❖ Seni aradım **da** bulamadım. (Yüklem-leri bağlıyor.)
- ❖ Özlem **ile** Burcu yarın bize gelecekler. (Özneleri bağlıyor.)
- ❖ Okulumu **ve** öğretmenlerimi çok seviyorum. (Nesneleri bağlıyor.)
- ❖ Bana **yahut** sana bir zarar gelebilirdi. (Dolaylı tümleçleri bağlıyor.)
- ❖ Adam, sessiz **ama** ürkütücü görünüyordu. (Belirteç tümleçlerini bağlıyor.)
- ❖ Ona **daha** yardım ederdim, **ama** param kalmadı. (Cümleleri bağlıyor.)

Bağlaçların cümlede öge olarak kullanıldığı durumlar da görülür. Ama böyle kullanılan bağlaçlar bağlaç işlevi görmez:

- ❖ Onun en çok kullandığı bağlaç “**ancak**”tır. (Yüklem)
- ❖ “**ile**” bir bağlaçtır. (özne)
- ❖ Bazı öğrenciler “**ve**”yi çok kullanır. (nesne)
- ❖ Konuşurken “**ama**”ya, “**fakat**”a çok baş vuruyorsun. (dolaylı tümleç)

ÖRNEK SORU

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç özneleri bağlamıştır?

- A) Düşünce ve davranışları tutmuyor.
- B) Kravatı ile gömleği aynı renkmış.
- C) Ona çok ama çok darıldım.
- D) Bunu Ayla'ya veya Gizem'e sor.

ÇÖZÜM

Yukarıdaki cümlelerde sırayla “ve, ile, ama, veya” bağlaçları kullanılmıştır. Özneleri bağlayan ilk seçenekteki “ve” dir.

Yanıt A

ÜNLEM

- ❖ **Ah** yavrum, çok üşümüşsün!
- ❖ **Ay**, şu kedinin güzelliğine bak!
- ❖ **Of**, ne sıkıcı bir hava böyle!
- ❖ Biraz rahat dur **be** çocuk!

Yukarıdaki cümlelerin “acıma, beğenme, sıkılma, öfkelenme” gibi duyguları yansıttığını görüyorsunuz. Cümlelerdeki koyu yazılı sözcüklere dikkat edecek olursanız bunların söz konusu duyguları daha canlı anlatmaya yaradığını fark edersiniz. İşte bu tür sözcüklere **ünlem** diyoruz.

Dilimizde pek çok ünlem vardır. Bunlar cümlelere çeşitli anlamlar katar.

Ünlemleri üç öbekte inceleyebiliriz:

1. ASIL ÜNLEMLER

Doğruda ünlem olan sözcüklerdir. Aşağıda bu ünlemlerin başlıcaları ve cümlelere kattığı anlamlardan bazıları verilmiştir. İnceleyiniz.

A!

- ❖ **A**, sen de artık çok oluyorsun ama! (**kızma**)
- ❖ **A**, bu saç sana çok yakışmış. (**beğenme**)
- ❖ **Aaa**, olacak şey değil! (**şaşma**)
- ❖ **A**, ne güzel, Özge de geziye katılmış. (**sevinme**)
- ❖ **Aaa**, bir daha böyle çirkin sözler söyleme. (**uyarı**)

AH!

- ❖ **Ah**, çok yazık olmuş! (**üzüntü**)
- ❖ **Ah**, şimdi o çocukluk günlerimde olsaydım!.. (**özlem**)
- ❖ **Ah**, ona böyle davranmamalıydım. (**pişmanlık**)
- ❖ **Ah**, keşke o da şimdi yanımızda olsaydı. (**istek**)

ALLAH ALLAH!

- ❖ Allah Allah, adam kimseye söz hakkı vermiyor ki **(kıзма)**
- ❖ Allah Allah, bu işte bir gariplik var. **(kuşku)**
- ❖ Allah Allah, nasıl oldu da böyle bir şey yaptı! **(şaşma)**
- ❖ Allah Allah, zaman da bir türlü geçmiyor. **(sıkıntı)**
- ❖ Allah Allah, adamcağız ne kötü bir kaza geçirmiş! **(üzüntü)**

ALLAHİM! (YARABBİ!)

- ❖ Allahım, o ne yağmur o ne yağmur!.. **(şaşma)**
- ❖ Allahım, bu ne felaket **(üzüntü)**
- ❖ Allahım, şu tatlılığa bak! **(beğenme)**
- ❖ Allahım, sen bana yardım et **(yakarış)**
- ❖ Allahım, ona bunları söylememeliydim. **(pişmanlık)**

AY!

- ❖ Ay, yine dişimin ağrısı tuttu! **(acı)**
- ❖ Ay, saçların çok hoş olmuş. **(beğenme)**
- ❖ Ay, sırtımda bir şey geziniyor. **(korku)**
- ❖ Ay, bu kadar da kuyruklu yalan olmaz ki!.. **(şaşma)**
- ❖ Ay, o da kendini futbolcu sanıyor. **(küçümseme)**
- ❖ Ay, şu çocuğun yaptığı terbiyesizliğe bak! **(kıзма)**
- ❖ Ay, adamın üstü başı ne kadar da perişan! **(acıma)**

AYOL!

- ❖ Eteğin çok güzelmiş **ayol!** **(beğenme)**
- ❖ **Ayol**, o da kendini fasulye gibi nimetten sayıyor. **(beğenmeme)**
- ❖ **Ayol**, bir de utanmadan sırıtıyorsun. **(kıзма)**
- ❖ **Ayol**, kadın nasıl oldu da o kazayı atlattı! **(şaşma)**
- ❖ **Ayol**, adamda bir gram akıl yok ki! **(küçümseme)**

BE!

- ❖ Rahat dur **be** çocuk! **(azarlama)**
- ❖ Olmaz **be**, böyle de gol yenmez ki!.. **(öfke)**
- ❖ Ayıp **be** kardeşim, başkalarının hakkına saygı duysana. **(uyarı)**
- ❖ O ne şuttu **be!** **(beğenme)**
- ❖ Adam o yükseklikten nasıl da atladı **be!** **(şaşma)**

E!

- ❖ **E**, benim tepemin tasını attırma! **(kıзма)**
- ❖ Sen de gel **e** mi? **(istek)**
- ❖ **Eee**, sonra ne olmuş? **(merak)**

EH!

- ❖ **Eh**, ne yapalım dediğin gibi olsun! **(onama)**
- ❖ **Eh**, ben ona haddini bildiririm. **(kıзма)**

EY!

- ❖ **Ey** dostlar, beni dinleyin. **(seslenme)**

HA!

- ❖ Git **ha** git, yol bitmek bilmiyor! **(usanc)**
- ❖ Bunu ona söyleme **ha!** **(uyarı)**
- ❖ Bu yaptıklarınızı ona anlatırım **ha!** **(tehdit)**
- ❖ Amma heyecanlı maçı **ha!** **(beğenme)**
- ❖ **Ha** gayret, bu maçı kazanın! **(isteklendirme)**
- ❖ **Ha**, evet öyle söylemişsiniz. **(anımsama)**

HADİ (HAYDİ!)

- ❖ **Hadi** sen de saygısız! **(kıзма)**
- ❖ **Hadi**, kalk gidelim! **(seslenme)**
- ❖ **Hadi** sen de o yüreksizin biridir. **(Küçümseme)**

HAH!

- ❖ **Hah**, işte yetiştik! (**rahatlama**)
- ❖ **Hah**, kek şimdi güzel olmuş. (**beğenme**)
- ❖ **Hah**, bir silah sesi geldi! (**ürküntü**)

HAY!

- ❖ **Hay** yaramaz çocuk, biraz rahat dur sana. (**kızma**)
- ❖ **Hay** Allah onun böyle bir şey yaptığına inanmıyorum. (**şaşma**)
- ❖ **Hay** Allah'ım bana yardım et. (**yalvarma**)
- ❖ **Hay** Allah senden razı olsun. (**iyi dilek**)
- ❖ **Hay hay** istediğiniz gibi olsun. (**onama**)

HEY!

- ❖ **Hey**, buraya baksanıza. (**seslenme**)
- ❖ **Hey** gidi eski günler **hey!**.. (**özlem**)

HIŞT!

- ❖ **Hişt**, buraya gel. (**seslenme**)

MAŞALLAH!

- ❖ **Maşallah**, oğlan iyi çalışıyor! (**beğenme**)

O!

- ❖ **O!** Elin fena yanmış! (**acıma**)
- ❖ **Oo**, yemek nefis olmuş! (**beğenme**)
- ❖ **Ooo**, bu gol de yenmez ki! (**kızma**)
- ❖ **Ooo**, beyefendi bugün saat 12.00'e kalkarak erken kalkma rekoru kırdı. (**alay**)

OF!

- ❖ **Of**, şu klakson sesleri beni çıldırtıyor. (**sıkıntı, bunalma**)
- ❖ **Of**, başım çok ağrıyor. (**acı**)

OH!

- ❖ **Oh**, sonunda yaza kavuştuk. (**hoşlanma**)
- ❖ **Oh**, şu ormanın güzelliğine bak! (**beğenme**)
- ❖ **Oh**, sözümü dinlemezsen işte böyle olur. (**sevinç**)

ÖF!

- ❖ **Öf**, iğrenç bir koku! (**tiksinti**)
- ❖ **Öf**, ne bitmez konuşmamış bu. (**bunalma, usanç**)
- ❖ **Öf**, yine iş, yine iş! (**bezginlik**)

PÖH!

- ❖ **Pöh**, sen ona ressam mı diyorsun? (**beğenmeme**)

SAKIN!

- ❖ **Sakin** bana yalan söyleme! (**uyarı**)
- ❖ **Sakin** onu rahatsız etme, yoksa fena yaparım. (**tehdit**)

UF!

- ❖ **Uf**, elime iğne battı. (**acı**)

ULAN!

- ❖ Sesini kes **ulan!** (**kızma**)
- ❖ **Ulan**, bana bunu yapmamalıydın? (**sitem**)
- ❖ **Ulan**, bir daha böyle dediğini duymayayım. (**uyarı**)

TU!

- ❖ **Tu**, şu yaptığına bak. (**kızma**)
- ❖ **Tuu**, fotoğraf makinemi evde unutmuşum. (**üzüntü**)

TÜH!

- ❖ **Tüh**, şampiyonluk elden gitti! (**üzüntü**)
- ❖ **Tüh**, keşke ona kızmasaydım!.. (**pişmanlık**)
- ❖ **Tüh** sana, ne kadar ayıp! (**kızma**)

VAH!

- ❖ **Vah** yavrurum, ağlamaktan gözleri şişmiş! (**acıma**)
- ❖ **Vah vah**, kadıncağızın çantasını kapıp kaçmışlar. (**Üzüntü**)

VAR OL!

- ❖ **Var ol!** Ona çok güzel yanıt verdin. (**beğenme, takdir**)

VAY!

- ❖ **Vay** sokak çocuklarının hâline!.. (**acıma**)
- ❖ **Vay**, yine yenik duruma düştük. (**üzüntü**)
- ❖ **Vay**, seni burada görmek ne güzel! (**sevinç**)
- ❖ **Vay**, boksör amma da iriymiş. (**şaşma**)
- ❖ **Vay** efendim bu ne şıklık! (**beğenme**)
- ❖ **Vay**, bir de benden hesap soruyorsun de-mek! (**kızma**)
- ❖ **Vay**, babam bunu duyarsa mahvolurum. (**korku**)

YA!

- ❖ **Ya** sabır, amma belaya çatmışız! (**sıkıntı**)
- ❖ Bebekleri ne kadar da şirinmiş **ya**. (**beğenme**)
- ❖ Yüz metreyi dokuz saniyede koşmuş **ya!** (**şaşma**)
- ❖ **Yaa**, maçı nasıl da pisi pisine kaybettik! (**üzüntü**)

YAHU!

- ❖ Böyle de terbiyesizlik olmaz ki **yahu!** (**öfke**)
- ❖ Sus **yahu**, konuşup durma! (**azarlama**)
- ❖ Bir insan nasıl da bu kadar inatçı olabiliyormuş **yahu!** (**şaşma**)

YAŞA!

- ❖ **Yaşa!** bir şiir ancak bu kadar güzel okunur! (**beğenme**)
- ❖ **Yaşa**, bu maçı da kazandık. (**sevinme**)

YAŞASIN!

- ❖ **Yaşasın**, sınavı kazanmışım. (**Sevinme**)

YAZIK!

- ❖ **Yazık**, çocukcağız ateşler içinde yatıyor. (**acıma**)
- ❖ **Yazık**, bunca emek boşa gitti! (**üzüntü**)
- ❖ **Yazık**, bu yaptıklarından dolayı utanmalısın! (**kınama**)

YUH!

- ❖ **Yuh**, böyle de konuşulmaz ki!.. (**kızma**)
- ❖ **Yuh**, arabaya istedikleri paraya bak! (**beğenmeme**)

2. ÜNLEM OLARAK KULLANILAN YANSIMA SÖZCÜKLER

Dilimizdeki yansımaların hemen hepsi ünlem olarak kullanılabilir. Bunlar; çağırma, kovmaya, kızmaya çeşitli sesleri ifade etmeye yarar. Birkaç örnek verelim:

PİSİ PİSİ!

- ❖ Gel **pis** **pis**!

KIŞT!

- ❖ **Kışt**, git bakayım!

OŞT!

- ❖ **Oşt**, çekil!

TAK!

- ❖ **Tak tak tak**, kapı vuruldu!

ZİR!

- ❖ **Zır zır** ötüp duruyor adam!

3. ÜNLEM DEĞERİ KAZANMIŞ SÖZLER

Aslında ünlem olmadığı hâlde cümlede ünlem değeri kazanan sözler de vardır. Bunlar, çeşitli vurgularla ünlem değeri kazanan sözcükler ve cümle değerindeki sözlerdir. Aşağıdaki örnekleri bu açıdan inceleyiniz.

- ❖ İşe sık sık **taksi** ile giderdi. (ad)
- ❖ **Taksi! Taksi!** (ünlem)

❖ Böyle **terbiyesiz** adam görmedim. (sıfat)

❖ **Terbiyesiz!** (ünlem)

❖ Çocuk hemen **sustu**. (fiil)

❖ **Sus!** (ünlem)

❖ Onunla **asla** konuşmayacağım. (belirteç)

❖ Onunla bir daha konuşmak mı? **Asla!** (ünlem)

❖ **Sağa dön!** (ünlem değerli cümle)

❖ **Bölük dur!** (ünlem değerli cümle)

❖ **Yapamam!** (ünlem değerli cümle)

ÜNLEMLERİN YAPISI

Ünlemler genelde basit yapıdır: **A, e, ey, ay, be!..**

Bazıları öbikleşerek kullanılır: **Aman Tanrım, var ol...**

ÜNLEMLERİN CÜMLEDEKİ GÖREVLERİ

Ünlemler cümlede öge olarak görev almaz. Ancak adlaşarak çeşitli görevlerde kullanıldığı görülür:

❖ Onun en çok kullandığı ünlem **“ah”tır**. (yüklem)

❖ **Öf**; sıkıntı, tiksinti gibi duyguları anlatmak için kullanılan bir ünlemdir. (özne)

❖ Sen artık **aferini** hak ettin. (nesne)

❖ **“Of”undan, “uf”undan** bıktım artık! (dolaylı tümleç)

ÖRNEK SORU 1

“Ah” ünlemi aşağıdaki cümlelerin hangisine “özlem” katmıştır?

- A) Ah, ona çok kaba davrandım galiba!
- B) Ah, bu ne yeşillik!
- C) Ah, o gençlik yıllarımız ne hoştu.
- D) Ah canım, eli yüzü kan içinde kalmış.

ÇÖZÜM

“Ah” ünlemi, C seçeneğinde cümleye “özlem” anlamı katmıştır. A’da “pişmanlık”, B’de “beğenme), D’de ise “üzüntü” anlamı söz konusudur.

Yanıt C

ÖRNEK SORU 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem söze diğerlerinden **farklı** bir anlam kazandırmıştır?

- A) Of, maç artık kabak tadı vermeye başladı.
- B) Öf, şu film bir bitse artık!
- C) Uf, elim fena yandı!
- D) Aaa, yine aynı sözler, aynı tavsiyeler,, aynı öğütler!..

ÇÖZÜM

Seçeneklerde sırasıyla “of, öf, uf, aaa” ünlemleri kullanılmıştır. A, B, D seçeneklerindeki ünlemlerin cümleye kattığı anlam “bıkma”, C seçeneğinde ise “acı”dır.

Yanıt C

ÖRNEK SORU 3

1. Vah, ne şanssız bir insanmış!
2. Oh, etraf mis gibi çiçek kokuyor!
3. Aman ne berbat bir koku bu!

Altı çizili ünlemlerin cümlelere kattığı anlamlar arasında aşağıdakilerden hangisi **yoktur**?

- A) Beğenme
- B) Acıma
- C) Tiksinti
- D) Kızma

ÇÖZÜM

Altı çizili ünlemler cümlelere sırasıyla “üzüntü, beğenme, tiksinti” anlamları katmıştır. Dolayısıyla bu ünlemlerin cümleye kattığı anlamlar arasında “kızma” yoktur.

Yanıt D

ETKİNLİKLER

1. Aşağıdaki cümlelerde geçen ilgeçleri altlarını çizerek gösteriniz. Bu ilgeçlerin cümlede ne tür bir anlam ilgisi kurduğunu noktalı yerlere yazınız.

- a. Buz gibi suyu bir dikişte içti.
.....
- b. Bana göre bu davranış yanlış.
.....
- c. Bu yol diğeri kadar virajlı değil.
.....
- ç. Geç yattığı için erkek kalkamamış.
.....
- d. Beni yalnız sen anlıyorsun.
.....

2. "İçin" sözcüğünün aşağıdaki cümlelere "uğruna, hakkında, amaç, özgülük, neden, karşılık, görelük, süre" anlamlarından hangisini kattığını noktalı yerlere yazınız.

- a. Vatan için canım feda.
.....
- b. Sınavı kazanmak için çok çalıştı.
.....
- c. Bu ev için çok para verdiler.
.....
- ç. Çok harcadığı için parası çabuk bitti.
.....
- d. Bu böreği senin için pişirdim.
.....
- e. Benim için saygı duyulacak bir insandı.
.....
- f. Atatürk için çok şey söylendi, yazıldı.
.....
- g. Kitabı bir hafta için ona verdim.
.....

3. Aşağıdaki koyu yazılı ilgeçleri cümlelere kattıkları anlamlara göre öbeklendirerek ilgili yerlere yazınız.

- a. Şiir okumak üzere kürsüye çıktı.
- b. Ufak bir hatası yüzünden kazaya uğradık.
- c. Araba almak için para biriktiriyor.
- ç. Bu sözünden dolayı bana kırılmış.
- d. Bu işin altından ancak o kalkabilir.
- e. Böyle olaylar yalnız burada oluyor.
- f. Zamanında önlem almamaktan ötürü büyük zarara uğradı.
- g. Bu iş de diğeri kadar kolay.
- h. Sakarya da Rize gibi bol yağış alır.

Amaç:

Neden:

Özgülük:

Karşılaştırma:

4. Aşağıdaki cümleleri "dair, doğru, ile, karşı, ait" ilgeçlerinden uygun olanıyla tamamlayınız.

- a. Akşama ... Alanya'ya vardık.
- b. Kendine ... bir evi yok.
- c. Çok sıcakta güneşe ... oturmayınız.
- ç. Hasta olduğuna ... rapor almış.
- d. Başkalarının yardımı ... geçiniyorlar.

5. Aşağıda altı çizili ilgeç öbeklerini göstererek cümlede hangi öge olarak görev aldığını altlarına yazınız.

- a. Sabaha karşı bir sarsıntı hissettim.
.....
- b. Çocuğun elindeki taş yumruk kadardı.
- c. Çocuk korku ile yataktan fırladı.
.....
- ç. Yaşlı kadın eve doğru yürüdü.
.....

6. Aşağıdaki atasözlerinde geçen bağlaçları altlarını çizerek gösteriniz.

- a. Ağır otur ki bey desinler.
- b. Çivi çıkar, ama izi kalır.
- c. Şimdi rağbet güzel ile zengine.
- ç. Deniz suyu ne içilir ne geçilir.
- d. Hem şiş yağlanmalı hem kebab pişmeli.

6. "De" bağlacının aşağıdaki cümlelere "karşılaştırma, yakınma, küçümseme, üstelik, dayatma, neden" anlamlarından hangisini kattığını noktalı yerlere yazınız.

- a. Bizim oraları da çok yağış alır.
- b. Ona takım elbise aldı, bir de para verdi.
- c. Çok para kazanacakmış da borcunu ödeyecekmiş.
- ç. Çocuk gitmem de gitmem diye tutturdu.
- d. Çok yürümüş de bacakları ağrımış.
- e. Onca yoldan gelmiş de bize uğramamış.

7. Aşağıda koyu yazılı bağlaçların cümleye hangi anlamı kazandırdığını noktalı yerlere yazınız.

- a. O gün okula gidememiş, **çünkü** hastaymış.
.....
- b. Atalarımızın dediği gibi, "**Ya** bu deveyi gütmeli **ya** bu diyardan gitmeli."
.....
- c. Bunu sana anlatırım, **fakat** kimseye söylemeyeceğine dair söz isterim.
.....
- ç. Para biriktiriyorum **ki** kendime bir araba alayım.
.....
- d. **İster** kadın **ister** erkek olsun yasalar herkese eşit uygulanmalıdır.
.....

9. "İle" sözcüğünün aşağıdaki cümlelerin hangilerinde bağlaç olarak kullanıldığını ilgili kutucuklara çarpı (X) koyarak belirtiniz.

- Kolları ile bacakları çok yanmış.
- Onun ipi ile kuyuya inilmez kardeşim.
- Boy ile kilo arasında belli bir oran olmalı.
- Hep böyle korku ile yaşanır mı?

10. "Yalnız" sözcüğünü "ad, sıfat, belirteç, ilgeç" olarak birer cümlede kullanınız.

Ad :

Sıfat:

Belirteç:

İlgeç:

11. Aşağıda altı çizili ünlemlerin cümleye kazandırdığı duyguları noktalı yerlere yazınız.

- a. Of, bu ne sıcak böyle!
.....
- b. A, şu tavşanın güzelliğine bak!
.....
- c. Ah, böyle üzüleceğini bilseydim buna ona söylemezdim.
.....
- ç. Biraz çeneni kapat be!
.....
- d. Vah yavrum, elleri buz gibi olmuş!
.....
- e. Öf, her yanı çöp kokusu sarmış.
.....

1. "Toprağında zengin bir altın damarının olduğundan habersiz toprak sahibi gibi, insanlar da kendi zayıf ve kuvvetli yanlarını bilmezler." **cümlesinde hangi sözcük ilgeçtir?**
- A) gibi
B) yanlarını
C) da
D) ve
2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç kullanılmıştır?**
- A) Sözleri ile çevresindekileri kızdırdı.
B) Duygularımı yalnız ona açarım.
C) Unutma ki çalışsan kazanır.
D) Bence ona yardım etmelisin.
3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç yoktur?**
- A) Sabahtan beri ders çalışıyorum.
B) Çocuk eve doğru koşmaya başladı.
C) Sana göre bir ayakkabı bulamadılar mı?
D) Babam, o sabah erkenden yola çıktı.
4. "İçin" **ilgeci, aşağıdakilerin hangisinde, "Vatanımız için canımızı veririz." cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?**
- A) Tutumlu olmadığı için böyle zor duruma düştü.
B) Bu film için çok para harcamışlar.
C) Çocuğu için yapamayacağı fedakârlık yoktur.
D) Adamcağız için demediklerini bırakmadılar.
5. "Karşı" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç olarak kullanılmıştır?**
- A) Karşı takımında çok iyi futbolcular var.
B) Çocuk yolun karşısına geçti.
C) O, büyüklerine karşı çok saygılıdır.
D) Karşıma geçmiş, sırtıp duruyor.

6. 1. Sınavı kazanamadığından dolayı çok üzül-
dü.
2. Aşırı kar yağışına rağmen maçı erte-
lemediler.
3. Gözleri görmediğinden ötürü onu işe al-
madılar.
4. Bana yalnız sen yardım edebilirsin.
5. Onun gibi taş yürekli birini daha görme-
dim.

**Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde ay-
nı anlam ilgisini kuran ilgeçler kullanıl-
mıştır?**

- A) 1 ile 3
B) 2 ile 4
C) 3 ile 5
D) 4 ile 5

7. "Kadar" **ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangi-
sine "yaklaşıklık" anlamı kazandırmıştır?**

- A) Nar da portakal kadar suludur.
B) Geziye elli kadar öğrenci katıldı.
C) Sabaha kadar ateşler içinde yattım.
D) Dağ kadar çamaşır seni bekliyor.

8. "Göre" **ilgeci aşağıdaki cümlelerin han-
gisine diğerlerinden farklı bir anlam ka-
zandırmıştır?**

- A) Bu yol ötekine göre daha geniş.
B) Sana göre maçı hangi takım kazanır?
C) Domates salatalığa göre daha pahalı..
D) Keçi, koyuna göre daha mı çeviktir?

9. "İle" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin han-
gisinde ilgeç olarak kullanılmıştır?**

- A) Cüzdanı ile telefonunu unutmuş.
B) Annem ona bir kazak ile gömlek almış.
C) Burcu ile Ayla çok iyi arkadaşlıklar.
D) Duvarı matkap ile deldiler.

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağ-
laç kullanılmıştır?**

- A) Parası vardı, ama mutlu değildi.
B) Bu iş için çok para gerekli.
C) Çocuk sessizce yerine oturdu.
D) Karşı takım bizden iyi oynadı.

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?**

- A) İnsanın en büyük dostu zorluklardır; çünkü insanı onlar güçlendirir.
- B) Sizden daha az mutlu olan birine mutluluğunuzdan söz etmeyiniz.
- C) Yüksek tepelerde hem yılanı hem kuşu rastlanır; birisi sürünerek, öteki uçarak yükselmiştir.
- D) Ya görüldüğün gibi ol ya olduğun gibi görün.

12. Gerek ailem gerek Türkçe öğretmenim beni çok destekledi.

“Gerek... gerek” bağlacının bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Seni okuldan ya ben alırım ya kardeşin alır.
- B) Anlaşılır gibi değil, kâh ağlıyor kâh gü-lüyor.
- C) Hem annem hem ablam gelmiş beni görmeye.
- D) Zavallı hayvan günlerdir ne yiyor ne içiyor.

13. 1. Onu o kadar seviyorum ki anlatamam.
2. O, uçakla yolculuktan hoşlanıyor; oysa ben uçaktan çok korkuyorum.
3. Burası bayağı serinmiş, hâlbuki sıcaktan perişan olacağımızı sanmıştık.
4. Bu problemi Burcu da çözemez.
5. Arabayı sen kullan; yalnız çok dikkatli ol.

Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde eş anlamlı bağlaçlar kullanılmıştır?

- A) 1 ile 2
- B) 2 ile 3
- C) 3 ile 4
- D) 4 ile 5

14. Ona çok güvenmiştim, ... yanılmışım.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki bağlaçlardan hangisi getirilemez?

- A) fakat
- B) lakin
- C) ancak
- D) çünkü

15. **Aşağıdakilerin hangisinde söze pekiştirme anlamı katan bir bağlaç kullanılmıştır?**

- A) Durumu Orhan'a ya da Burhan'a anlatmalısın.
- B) Seni aramadı, demek ki olaydan haberi yok.
- C) Fiiller; yanı iş, hareket oluş bildiren sözcükler cümlelerin temelidir.
- D) Onu işe aldı, üstelik işin başına geçirdi.

16. **“De” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisine farklı bir anlam kazandırmıştır?**

- A) Kurt da etobur bir haydandır.
- B) Batı Karadeniz de Doğu Karadeniz gibi bol yağış alır.
- C) Mersin de bu mevsimde çok sıcaktır.
- D) Parasını har vurup harman savurdu da bu hâllere düştü.

17. **“Yalnız” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?**

- A) Onu bu konuda uyar, yalnız kızma.
- B) Bu yalnız yıllar onu yıprattı.
- C) Bunu yalnız sana söylerim.
- D) Biraz yalnız kalmak istiyorum.

18. **Aşağıdaki bağlaçlardan hangisi yapıca diğerlerinden farklıdır?**

- A) Sanki
- B) Fakat
- C) Halbuki
- D) Veya

19. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlem yoktur?**

- A) Sakın bir daha yanıma gelme.
- B) Ah, onu öyle özledim ki...
- C) Onun bu davranışına çok kızdım.
- D) Tüh, paramı düşürmüşüm.

20. **“Üf” ünlemi aşağıdaki cümlelerden hangisine farklı bir anlam kazandırmıştır?**

- A) Üf, zaman geçmek bilmiyor.
- B) Üf, bu ne sıcak böyle.
- C) Üf, iğrenç bir koku bu.
- D) Üf, amma da uzun konuştu.

1. **Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde bir ilgeç kullanılmıştır?**

- A) Kitapsız hayat kör, sağır ve dilsiz yaşamaktır.
B) Araba devrildikten sonra yol gösteren çok olur.
C) Göle su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlar.
D) Şahin küçüküdür ama, koca turnayı havadan indirir.

2. Şimdi Palandöken’de Çoban Ahmet’in Tabanlarının üç metre altında, Sessiz bir bahar başlamaktadır. Yol bulmuş da kar suları toprağa, İnce bir sevda gibi işlemektedir. Böcekler, tohumlar kıvrır kıvrır, Çocuklar erikleri taşlamaktadır.

Yukarıdaki dizelerde ilgeç olan kaç sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

3. “Ancak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç olarak kullanılmamıştır?

- A) Bu maaşla ancak bir ay idare edebilirim.
B) Ev sorununu ancak sen çözebilirsin.
C) Seninle gelirim, ancak masraflara karışmam.
D) Bu çiçeği ancak oraya koyabilirsin.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgeç yoktur?**

- A) Yazın doğru yeni evimize taşınacağız.
B) Onur ile Erol arasında iki yaş fark var.
C) Sabaha dek gözümü uyku girmedim.
D) Bu sözlerinden ötürü ona çok kızdık.

5. “Gibi” ilgeci, aşağıdakilerin hangisinde, “Koca adam bir çocuk gibi sevindi.” Cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bu işten vazgeçecek gibi görünüyor.
B) Çay kaynadı gibi.
C) Hırsız çantayı kapıldığı gibi kaçtı.
D) Çamaşırlar dağ gibi yığıldı.

6. “İçin” ilgeci, aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcükler arasında diğerlerinden farklı bir anlam ilişkisi kurmuştur?

- A) Üşüdüğü için paltosunu giydi.
B) Sana yalan söylediğim çok üzgünüm.
C) Yorulduğu için erkenden uyudu.
D) Araba almak için para biriktiriyor.

7. “Üzere” ilgeci aşağıdaki cümlelerin hangisine koşul anlamı kazandırmıştır?

- A) Kardeşini görmek üzere İzmir’e gitti.
B) Yarın vermek üzere ondan borç aldım.
C) Maç bitmek üzere idi ki golü yedik.
D) Meyveleri satmak üzere pazara gitti.

8. “Doğru” ilgeci, aşağıdakilerin hangisinde, “Dayımlar sabaha karşı yola çıktılar.” cümlesindeki “karşı” ilgeciyle eş anlamlı kullanılmıştır?

- A) Yaşlı adam durağa doğru ilerledi.
B) Annesine doğru bir iki adım attı.
C) Akşama doğru yağmur başladı.
D) Saksıyı güneşe doğru çevirdi.

9. “İle” sözcüğü, cümlelerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Ankara’nın armudu ile keçisi ünlüdür.
B) O, annesi ile her zaman iyi geçinir.
C) Keskin zekâsı ile herkesi büyüledi.
D) Uydu ile haberleşme iyice yaygınlaştı.

10. Yazın ve kışın nasıl değişiyor doğa? Bu sessiz bekleyen bahçe bizim değil, Ne koşup duruyor avluda çocuklar?

Yukarıdaki dizelerde bağlaç olan kaç sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

11. Aşağıda altı çizili sözcüklerden hangisi bağlaç değildir?

- A) Onunla konuş, ancak inatlaşma.
- B) Bu evi almak istiyorum, lakin param yetmiyor.
- C) Ona gömlek veya pantolon alalım.
- D) Bu kadar para ile araba alınır mı?

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç eş görevli sözcükleri bağlamıştır?

- A) İnanıyorum ki sen bu işi başaracaksın.
- B) Eve geldi ve erkenden yatıp uyudu.
- C) Ne ona ne sana verecek param var.
- D) Oraya kadar gittin de dayınlara uğramadın mı?

13. “De” bağlacı; aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-den dolayı, -den ötürü” anlamıyla kullanılmıştır?

- A) O da bizimle gelecekti.
- B) Beslenmesine dikkat etmedi de kilo aldı.
- C) Duyuyor da duymazlıktan geliyor.
- D) Bu yıl çok çalışsa da üniversite sınavını kazansa ne iyi olur.

14. “Ki” bağlacı aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden farklı bir anlam kazandırmıştır?

- A) Yaptıklarından öyle utandı ki hemen oradan kaçtı.
- B) Çok üzölmüş olmalı ki defalarca özür diledi.
- C) Filmi o kadar beğendi ki bir daha seyretti.
- D) Ona kızdım ki bir daha böyle çirkin sözler söylemesin.

15. Dün hava çok sıcaktı, ...

Bu cümleyi aşağıdakilerin hangisiyle tamamlamak uygun olmaz?

- A) ama bugün bayağı serin.
- B) oysa sonbaharın son günleriydi.
- C) yalnız ben hiç bunalmadım.
- D) ne var ki güneşte kavrulduk.

16. Bu evliliğe hem annesi hem babası karşı çıkmış.

“Hem...hem” bağlacının bu cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Kâh evde ders çalışıyor kâh dükkânda babasına yardım ediyor.
- B) Gerek öğretmeni gerek arkadaşları ona çok destek oldular.
- C) Bu akşam ya tiyatroya ya sinemaya gidelim.
- D) Çocuk bütün gün ne durdu ne dinlendi.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapıcı diğerlerinden farklı bir bağlaç kullanılmıştır?

- A) Şuradan tut kaldır, yalnız belini incitme.
- B) Özge ile İrem törende şiir okuyacaklar.
- C) Çok aradı, fakat iş bulamadı.
- D) Tutum ve davranışlarına dikkat et.

18. “Ya” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde türce diğerlerinden farklıdır?

- A) Onunla konuşmanı istemiyorum ya!
- B) Ya bir de çıkıp geliverirse?
- C) Ya sen git ya ben gideyim.
- D) Ya o ya ben ne fark eder ki?...

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söze farklı anlam kazandıran bir ünlem kullanılmıştır?

- A) Aman bu ne şıklık böyle!
- B) Ooo, yemek çok nefis olmuş!
- C) Ah, şimdi memleketimde olsaydım!..
- D) Ay, böyle güzel araba görmedim hiç!

20. “Kimse bizi aldatamaz, biz yalnız kendi kendimizi aldatırız.” cümlesindeki “yalnız” sözcüğünün türü nedir?

- A) Sıfat
- B) Belirteç
- C) İlgeç
- D) Bağlaç

TEST SORULARININ YANITLARI

BELİRTEÇLER

TEST 1

1. A	2. C	3. D	4. B	5. A
6. C	7. C	8. C	9. A	10. B
11. D	12. D	13. B	14. C	15. A
16. C	17. B	18. A	19. D	20. B

TEST 2

1. B	2. B	3. D	4. A	5. B
6. A	7. C	8. A	9. C	10. D
11. D	12. A	13. B	14. B	15. C
16. D	17. B	18. A	19. C	20. A

İLGEÇLER, BAĞLAÇLAR, ÜNLEMLER

TEST 1

1. A	2. A	3. D	4. C	5. C
6. A	7. B	8. B	9. D	10. A
11. B	12. C	13. B	14. D	15. D
16. D	17. A	18. B	19. C	20. C

TEST 2

1. C	2. A	3. C	4. B	5. D
6. D	7. B	8. C	9. A	10. A
11. D	12. C	13. B	14. B	15. D
16. B	17. A	18. A	19. C	20. C

KAYNAKÇA

1. **Banguoğlu, Tahsin**, Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1986.
2. **Demiray, Kemal**, Temel Dil Bilgisi, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1991.
3. **Edizkun, Haydar, Baha Dürder**, Örnek Dil Bilgisi Lise 1, 2, 3, İstanbul 1982.
4. **Gencan, Tahir Nejat**, Dil Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 1966.
5. **Gül, Metin, Muhsin Köktürk**, İlköğretim 6, Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Yıldırım Yayınları, Ankara 2001.
6. **Gül, Metin, Muhsin Köktürk**, İlköğretim Temel Dersler 6, Yıldırım Yayınları, Ankara 2006.
7. **Köktürk, Muhsin, Metin Gül**, İlköğretim 7, Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Yıldırım Yayınları, Ankara 2006.
8. **Köktürk, Muhsin, Metin Gül...** İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Yıldırım Yayınları, Ankara 2006.
9. **Köktürk, Muhsin, Metin Gül**, İlköğretim Temel Dersler 7, Yıldırım Yayınları, Ankara 2006.
10. **Köktürk, Muhsin, Metin Gül**, İlköğretim Temel Dersler 8, Yıldırım Yayınları, Ankara 2006.
11. **Şimşek, Rasim**, Türk Dili 2, Şimşek Yayınları, İstanbul 1993.
12. **TDK Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.
13. **TDK Yazım Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

ÖZ GEÇMİŞİM

1950 yılı Yozgat doğumluyum. İlk ve ortaöğrenimimi Yozgat'ta tamamladım. 1970 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden mezun oldum. Sırasıyla Kars-Susuz (Kâzım Karabekir İlköğretmen Okulu), Sivas-Yıldızeli (Pamukpınar İlköğretmen Okulu), Burdur-Bucak (Karapınar Köyü Ortaokulu) ve Ankara'da (Elmadağ Lisesi, Altındağ Çalışkanlar Ortaokulu, Keçiören Ayvalı Ortaokulu, Altındağ Atıfbey Ortaokulu) öğretmenlik, idarecilik yaptım. En son çalıştığım Atıfbey İlköğretim Okulundan 1995 yılında emekli oldum.

Türk folkloru üzerine uzun yıllar araştırma ve incelemelerde bulundum. Bu çalışmalarımın bazıları ("Yozgat Manilerinde Yergi", "Yozgat Atasözlerinden Bir Demet", "Yozgat Bilmeceleri"...) Türk Folklor Araştırmaları dergisinde yayımlandı. Millî Eğitim Bakanlığının "Öğretmen Yazarlar Dizisi"nde yayımlanan "Günaydın Çocuklar" adlı öğretmenlik şiirleri seçkisi, ilk kitap çalışmam oldu. Daha sonra Yıldırım Yayınlarında yazar ve düzeltmen olarak çalışmaya başladım. Bu arada başka yayınevleriyle de çalıştım. 8'i ders kitabı, 10'u da yardımcı ders kitabı olmak üzere Talim Terbiye Kurulunca tavsiyeli 18 kitabım yayımlandı. En son kitabım, "OKS Türkçe Soru Bankası" adıyla Ankara'da Berk Yayınevi aracılığıyla yayımlandı.

Evli ve üç çocuk babasıyım.

"Edebiyat, müzik, spor ve teknoloji" özel ilgi alanlarımdandır.